

Angleški vojak v Afriki, ranjen v rano, dobil prvo pomoč od tovariša, docim njuni tovariši nadaljujejo napad na Rommelove čete.

Fašisti v ofenzivi za mir z zavezniki in za zlom USSR

**VIRGINIO GAYDA IN PA GOEBBELS V
SMOTRENI KAMPANJI, DA PRESTRAŠITA
ZED. DRŽAVE IN ANGLIJO, OZIROMA
VES KAPITALIZEM S "KOMUNIZMOM"**

Silni polomi nemške armade na vzhodni fronti so Hitlerju prekržili vse njegove dalekosežne načrte toliko, da je prvič po desetih letih svoje bombastike umolknil in prepustil drugim, da govorijo zanj.

Gayda se v tipanju za mir prvi oglasil

Tudi Mussolini, ki je bil mnogo let največji besedni provokator, se že dolgo ne usti nego se prikaže tu in tam le toliko, da dokaže, kako je še živ.

A njegov glavni urednik Virginio Gayda pa je prišel na dan s priznanjem, da je Italija za svojo bodočnost v velikih skrbeh.

Skozi Stockholm na švedskem je bilo v časopisu Tidningen poročano, kako da Gayda svari Anglijo in Zed. države pred nevarnostjo komunizma, in poudarja: "Saj se mi vendar borimo tudi za vas (za zaveznike), torej čemu nadaljevati vojno zoper samega sebe!"

Gayda je v svojem pesimizmu o izidu vojne kajpada tudi pogumen in pravi, da bo očišče vztrajalo do konca, to je, dokler ne bo zmaga na njegovi strani.

Priznal pa je: "Ni drugega izhoda za nas (za fašiste) kakor vztrajati in se boriti do zadnjega, tudi če bi izgledalo, da bi bila ta borba brezupna."

Priznanje poraza

S tem je priznal, da je njegova borba brezupna in Italija, ki to že dolgo ve, si prizadeva priti med zmagovalce dežele vzhoda. V glavno pomoč v teh naporih pa ji je Vatikan.

Strah Nemčije

Bržkone še bolj kakor Italija se zaveda ruskih zmag Hitlerjeve Nemčije. Kajti če pade, se boji, da je bo konec. Sp. vjetska vlada sicer zagotavlja, da vzhle krivicam, ki so ji bile storjene, USSR ne bo šla v duhu maščevalnosti. Vse kar USSR hoče, je svoboda za svoja ljudstva, in ko to doseže, bo, kar se nje tiče, vojne konec.

Angleški kralj čestital k 25-letnici rdeče armade — prvi dogodek te vrste

Včeraj (23. februarja) so v Sovjetski uniji praznovali petindvajsetletnico ustanovitve rdeče armade. Nihče ni izostal z dela radi te obletnice, pač pa je bila produkcija pospešena. Niti ni nihče slavil ustanovitve rdeče armade, ki je bil pred par leti ubit v Mehiki.

V Zed. državah so časopisi to obletnico beležili le mimogrede.

V Angliji pa so jo zadnje nedeljo zelo slovesno praznovali. Vršili so se shodi in banketi — banketi kajpada največ brez pojedin — na katerih so ministri slavili Stalina, Sovjetsko unijo in njeno oboroženo silo, ki podira Hitlerja kakor ga nihče drugi na svetu ni mogel.

Ne Francija, ki je do te vojne slovela, da je najmočnejša sila na suhem, ne vse druge dežele, ki so bile z njo in jih je Hitler pokosil drugo za drugo.

Ni prijetno, kadar kralj angleškega imperija čestita Stalinu in Kalininu.

Ob tej obletnici — 25-letnici rdeče armade, je kralj močnega angleškega imperija le čestital skoro neznanemu sovjetskemu predsedniku in dal priznanje njegovi armadi.

Kje bi bil danes svet, ako ne bi bilo rdeče armade?

Večina poznavalcev razmer je mnenja, da pod Hitlerjem. Drugi, ki Stalina nimajo radi, in rdečo armado ne pripisujejo kovi ve kaj zaslug, pa poudarjajo, da so ostali zavezniki močni dovolj tudi brez Rusije. Teoretično da.

A v praksi — edino rdeča armada Sovjetske unije se je izkazala in če bo Nemčija poražena, — sedaj namreč še ni — bo to v glavnem zaslug rdeče armade.

ČEMU JE NADŠKIF SPELLMAN ŠEL V ŠPANIJO IN POTEM V ITALIJO IN V VATIKAN?

Woodrow Wilson, ki je bil predsednik Zed. držav v prejšnji svetovni vojni, je poudarjal za eno izmed svojih najvažnejših točk odpravo tajne diplomacije.

To bi se on sedaj čutil, če se bi zbudil in se znašel v nji. Tajne diplomacije je sedaj več kakor jo je bilo. V svojih javnih izjavah je sicer demokratična, kolikor si demokracija pač more privoščiti.

Vselej, kadar je romal k papežu Rooseveltov zasebni zaupnik Taylor, bivši predsednik jeklarskega trusta, je bilo očito, da se gre za tajno diplomacijo.

V začetku tega meseca je prišel v Španijo ameriški katoliški nadškof Francis J. Spellman. Pri španskemu diktatorju generalu Francu je bil sprejet ne samo kot katoliški svetnik, nego tako slovensko kakor da je on več kot pa ameriški regularni veleposlanik.

Čim se je izvedelo, da je od-

šel na "diplomatične misije" v Evropo, so reporterji državnega tajnika Hulla vprašali, s kakšnimi navodili ga je poslal tja.

Odgovoril je izbegovalno, to je, ni hotel ne pritrditi, ne popolnoma zanikati, da je nadškof Spellman odšel v katoliške fašistične dežele z navodili in z obljubami.

A ko so ameriški reporterji brzojavili iz Madrida, kako častno ga je Franco sprejel, je bilo jasno, da je prišel tja uradno in da igra tako vlogo, kakršne je hotel predsednik Wilson v prejšnji vojni odpraviti.

Ameriška politika napram Španiji je jako prijateljska, toda le diplomatsko, v nameri, da se jo podkupi kakorkoli zato, da se ne bi prodala Hitlerju in šla zanj po kostanj v ogenj.

Sedaj Španija pomaga Nem-

čiji z rudami, sadjem in kar še

(Nadaljevanje na 4. strani.)

Koliko znaša in kakšna je pomoč, ki jo dajemo USSR?

Dne 20. feb. je bilo iz Londona poročano, da je dobila Rusija iz Anglije in Amerike v času te vojne 5,600 aeroplanov in 6,200 tankov. Vrh tega kajpada mnogo druge municije in pa živil. Ta podpora, ki se v številkah morda visoko glasi, pa je jako majhna, v primeri z borbo, ki jo ima sovjetska armada osamljena proti fašističnim deželam in okupirani Evropi.

V Washingtonu pravijo (poročilo z dne 19. februarja od AP), da smo iz te dežele poslali Rusiji v pomoč 2,900,000 ton potrebščin pod označbo "lend-lease". To je komaj pika, če primerjamo ogromnost vzhodne fronte. Pika pa je še toliko manjša zato, ker nemške podmornice potopijo marsikaj, kar je bila namenjeno v Murmansk ali v Arhangel.

Januarja to leto so znašale naše pošiljave v pomoč Rusiji samo okrog 10 odstotkov od skupne pošiljke pod označbo "lend-lease", torej jako malo v primeri s tem, da je Rusija edina resna borbena sila v vojni s Hitlerjem. V minulemu letu so znašale okrog 20 odstotkov.

Ako so ti uradni podatki resnični, tedaj Anglija in Zed. države Rusiji prav malo pomagati. Docim služi Nemčiji vsa Evropa, tudi "nevtralne" dežele, ima Sovjetska unija nekaj opore le s pošiljkami iz Anglije in Zed. držav, ki pa jih plačuje materijalno s svojim blagom.

Iz podatkov naše zvezne vlade je razvidno, da smo lani poslali potrebščin v tuje dežele na podlagi "lend-lease" v Rusijo 19 odstotkov, v Anglijo 77 odstotkov, ostalo pa v druge dežele. Na najslabšem mestu je Kitajska. A tudi Rusija se ne hvali, da je "protežirana". Boriti se mora največ na svoje stroške.

Ni še pozabljeno, ko je Stalin omenil, da ji bi zavezniki lahko več pomagali in "ob času", in pa, da od njih pričakuje izvršitve obljub "ob času".

Tom Mooneyjev odbor apelira za prispevke v kritje obveznosti

Odbor, ki je pred izpustitvijo Toma Mooneyja vodil obrambno akcijo zanj in potem pa mu pomagal v boleznih, katera se ga je lotila kmalu ko je prišel iz ječe, kali zanj pa je dobil že v nji, poročila v nedavnem svojem apelu, da ima s temi stvarmi \$7,500 dolga. Unije so obljubile do tistega datuma prispevati nekaj nad dva tisoč dolarjev, treba je torej še pet tisoč, da se obveznosti pokrijejo in to poglavje zaključijo.

Kupujte vojne bonde in znamke.

Napadi na Adamiča pokvarili vtise o naši skupni akciji

Nekaj slike o položaju kot je, z ozirom na protest Zveze slovenskih župnij, ki pravi, da govori v imenu več Slovencev kakor jih je tej deželi. — Kdo je kriv in kaj so vzroki tega boja, ki narodu tu ne dela časti?

FRANK ZAITZ

Dne 5. in 6. decembra lanskega leta se je vršil prvi slovenski kongres v tej deželi, na katerem so bili zastopani prav vsi krogi našega naroda. Vse je bilo lepo in vzorno. Tudi ameriški vladni krogi in drugi opazovalci so odnesli jako dober vtis o slogi ljudi, ki imajo v vsakdanjem življenju svoja prepričanja, svoje razprtije in različne ideologije.

Nekdo je zapisal, "da so sedeli v najlepši slogi socialist, poleg duhovnika, liberalca, poleg klerikalca," in je iz tega sklepal, da bo delo v slogi za sprejeti program lahko nadaljevali.

Prva uradna deputacija
SANSa v Washington

Iz poročil v naših časopisih smo poučeni, kako so se priprave za prvo deputacijo Slovenskega ameriškega narodnega sveta vršile, in kako se je završila.

Ni lahko v takem času, ko je vsak višji uradnik v državnem departmentu zaposlen, priti tja večji deputaciji takozvanih navadnih ljudi, in še posebno ne, da bi jo poslušal tako važen podtajnik, kot je Sumner Welles, ki v državnem oddelku ne pomeni mnogo manj, kakor pa sam tajnik Cordell Hull. A dogodilo se je.

Louis Adamič, ki je tam okrog znan bolj kot katerikoli drugi Slovenec, se je potrudil in izposloval avdijenco. Koliko mu je pri tem pomagal Rev. Kazimir Zakrajšek, mi ni znano.

Velika napaka

Poročilo o sprejemu in o pomenkih z Wellesom je napisala samo ena oseba. Namreč tajnik SANSa Rev. Kazimir Zakrajšek.

Kadar se gre za težke stvari, v diplomatičnem smislu, je potrebno, da je izjava skupna,

in enako poročilo od vseh pri-
zadetih odobreno. Naj se vrši
karkoli važnega na sestanku
med Rooseveltom in Churchill-
lom, naj se dogode še tolikšni
nesporazumi, poročilo je zme-
rom skupno, ne pa od ene
osebe.

Ta deputacija pa je prepustila poročanje le eni osebi, ki je po svojih vtisih predložila vso sliko in poudarila v poročilu najmanj važne omembe glede izjav Louisa Adamiča o "ohlajanju našega ljudstva za nakupovanje vojnih bondov."

To je za ameriška ušesa silno delikatno, kajti ali "ste Američani, ali niste?"

Ali boste kupovali bonde zgolj v interesu svoje rojstne dežele, ali pa zato, ker naši lastni vojni napori to zahtevajo?"

Rev. Zakrajšek sam do sedaj ko to pišem o tisti svoji pomoti ni še ničesar izjavil. Je bilo tako ali ne, kot je pisal da je bilo, ne vemo, dokler ne izvedemo, kako je razumela Adamičeva izjava ostala delegacija. V nji so bili poleg p. tra Zakrajška Louis Adamič, Joseph Zalar, glavni tajnik KSKJ, Marie Prieland, predsednica Ameriške bratske zveze, Janko N. Rogelj, glavni predsednik Ameriške bratske zveze, in Vincenc Cankar, predsednik Slovenske narodne podporne jednote.

Čemu so vzeli tako važen zgodovinski dogodek, "eden izmed največjih v tisočletni zgodovini slovenskega naroda," tako rahlo, da se niso pobrignili za skupno izjavo, bodo lahko pojasnili sami. Morda ga ostali niso smatrali za tako važnega, kakor ga je označil tajnik Kazimir Zakrajšek, pa tudi on ga ni, čeprav je trdil drugače, kajti ako bi ga, bi pazil, da bo nje-

(Nadaljevanje na 5. strani.)

Kaj naj bo Proletarec, če ne list, načel tudi takrat, ko ni varno pisati zanje!?

Prijatelj Proletarca iz Clevelanda piše med drugim: "Na vseh koncih in krajih izgubljam. Borili smo se za revijo — bila je dobra, na nasprotni strani pa so ustanovili svojo, veliko slabšo, in uspeva.

Kaj je vzrok? Ali nismo zadosti složni, ali kaj? In pa naš Proletarec? Če še tega izgubimo, kaj potem? Vsi vemo, da bodo klerikalni listi izhajali tudi potem, v korist tistim, kakor sedaj. Ali ne bi bilo sedaj ravno pravi čas, da bi socialisti in njihovi somišljeniki spet stopili na noge in šli v borbo, kakor so se znali boriti nekoč in zmagovali?"

Prav. Prav lahko bi mi zmagovali. Saj imamo najboljše organizacije in nobenega dvoma ni, čemu ne bi mogli vztrajati tudi v sedanjih razmerah. Le dobre volje je treba in pa takih časopisov, v katerih bo ta volja dobila tudi odmev.

Tak list je Proletarec. Ko ga prečitaste, dajte ga prijatelju, s priporočilom, da naj ga prebere, in s pripombo, ako mu bo všeč, da si naj ga naroči.

Na ta način lahko vsak naročnik pomaga.

Zedinjene države niso več "dežela izobilja"

V naši deželi je nastal problem prehrane jako resen. Še hujiša pa bo, če se ne pride v okom verižništvu, ki ga tu označujemo z "black market".

Agrikulturni departament pravi, da je v tem podtalnem trgovanju udeležena posebno mesarska industrija in nato pa več ali manj vse druge.

Kazni so takšne, da se jim bogati špekulanti s svojimi vplivi in advokati prav lahko izognemo, ljudstvo pa trpi posledice.

Čemu se je dogodilo, da smo pred nekaj leti plačevali farmarjem, da ne bi obdelovali njiv, in jim plačevali za prešiče, da so jih uničili, sedaj pa je nastalo pomanjkanje, to je

znano. Mi skušamo ohraniti "ameriški način življenja". Pa to nikakor ne gre v pravo smer. Če danes uničujemo, jutri nimamo. Nadomestiti izgubljenega je bilo še vsikdar silno težko.

Ves oglaševalni aparat zvezne vlade svari ljudi, naj nikar ne kupujejo živil v škodo onih, ki imajo dohodkov komaj toliko, da si kupujejo hrane iz dneva v dan.

Toda dogodilo se je, da so se mnoge družine, ki imajo svoje hiše in pa dovolj denarja, založile s potrebno in nepotrebno hrano toliko, da je pomanjkanje zares občutno. Namreč za one, ki kupujejo z dneva v dan. Sam predsednik

Roosevelt je ugotovil, da je v tej deželi tretjina prebivalstva podhranjenega. Nima zadosti dohodkov niti za živila, še manj pa za zdravniško oskrbo. Zabave so tej množici bednih neznanca stvar.

Torej — vprašanje je torej, kako se je moglo pripetiti, da bi v taki deželi kakor je naša, ko ljudem plačujemo za uničevanje živil in živine, in za neobdelovanje njiv, moglo dogoditi, da smo prišli na stopnjo odmerkov, ki zahtevajo nič koliko kontrole ne da bi kaj prida zalegla.

V kongresu so menda že predložili proti verižnikom. Dosedaj, kot rečeno, se jim ni bilo treba bati ničesar drugega

kakor pravnih stroškov, ako je eden ali drugi prišel v klešče. A če bo vojna trajala še dolgo, in bržkone bo, če bosta le Rusija in Nemčija v resnem sporoprijemu, tedaj bo moral tudi naš zvezni kongres sprejeti drastične odredbe proti izkoriščanju, ki gre že sedaj v inflacijske toke. Če to ne zajezi, bomo vojno izgubili doma, ne da bi jo dobili na katerem koli bojišču, na katerih še vedno nimamo vidnih uspehov.

Zvezni kongres se bi moral pobrigniti predvsem, da uravnovesi živilski problem. Namreč cene. Sedaj tepejo revne družine na kaj, in baš te družine tvorijo hrbtenico Zedinjenih držav.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor.....Frank Zalts
Business Manager.....Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864Ali pomeni spor radi
Mihajlovića prvi javni
prelom med zavezniki?

Na gornji naslov je potrebno omeniti, da je to prvič v sedanjih vojni, ko je sploh med eno in drugo vladno združenih narodov prišlo do uradnega javnega nesoglasja.

Sovjetska vlada je poslala jugoslovanski zamejni vladi v London pred kakim tednom dni formalni protest proti njenemu vojnomu ministru Draži Mihajloviću, ki ga dolži, da sodeluje z osi, in da ima Moskva dokaze za te trditve.

Protest iz Moskve jugoslovanski vladi v London sam na sebi ne bi bil prav nič važen. Jugoslovanski ministri v Londonu, in kar jih je na razpoložanju v Ameriki, imajo na Mihajlovića prav malo vpliva. Večinoma nič. Verjetno je le, da on res sodeluje s tisto skupino, ki je za veliko Srbijo, in gotovo je, da deluje ze povrnitev v stare reakcionarne, diktatorske razmere. Ne morda namenoma. Kajti drugačnih Mihajlović sploh ne pozna.

Se veliko manj pa njegovi četniki.

Oni se bore, kot je bilo na tem mestu v Proletarcu že v začetku četniškega vojevanja ugotovljeno, v duhu tradicij slavne srbske preteklosti. Njim je evangelijski pesem srbskih junakov s Kosovega, pesmi o Črnem Juriju, predniku Petra II., o pokoljih s Turki, in ambicija jim je svoboda pred komurkoli in pa dovolj jagnjetine. Socialni problemi in mednarodna politika ter diplomatske intrige so jim španska vas.

V krajih, kjer se oni bore, oziroma so se borili, je to mišljenje povsem razumljivo. Saj drugačno sploh biti ne more med ljudstvom, ki nima z vnanjim svetom nikakršnih stikov.

A je čudno, da so v Jugoslaviji slični rodovi, ki so vendarle drugačno usmerjeni. Na primer v Črni gori. Vzrok temu v tej gorati deželi je, da od kar so svojo dinastijo izgubili, si jih srbska kraljevska družina ni nikoli skušala prikleniti nase.

Ponosni Črnogorci so pravili drug drugemu le, da dokler so bili v svoji kneževini svobodni, jih je ščitila Rusija in tako kar iz navede streme, da mora biti tako tudi v bodoče. To je vzrok, da so v prvih volitvah v ustavodajno skupščino dobili komunisti največ glasov baš v takih krajih, kot je Črna gora in v Macedoniji. Le malo volilcev je znalo čitati in pisati. O boljševizmu niso razumeli ničesar. Voditelji so nekaj vedeli o preobratu, pa tudi ne dosti določnega. A volilcem so rekli: Ste proti Rusiji ali zanje? Ako ste zanje, glasujte za nas! Tudi v Macedoniji se je z nekoliko drugačno taktiko slično postopalo.

Po nekaj letih je bilo jugoslovanskega boljševizma v teh primitivnih krajih konec, ni pa bilo konec nezadovoljstva z razmerami. To je naraščalo.

V sedanjih homotijah, v krvavih spopadih, v rušenjih in atentatih je dobilo izraza v gibanju, ki se je nazvalo za osvobodilno fronto, in bojevniki v nji pa so označeni za "partizane". In kot je dandanes običaj povsod, se upornike označuje še posebej za "komuniste".

"Partizanstvo" je že zelo stara beseda. Rabili so jo, kakor tolmači Adamič, že v času vojne ameriških kolonij za osvoboditev izpod Anglije. Toda to ni bil njen začetek, kajti rabljena je bila že v bitkah v Napoleonovi dobi. Beseda je francoskega izvora.

Beseda sama na sebi nič ne pomeni, tudi če bi bila hrvatska skovanka.

Pomeni le to, da so v Jugoslaviji partizani, ki se bore zoper Hitlerja in Mussolinija v tistih krajih, v katerih jih niso imeli nobenega četnika. Ni bilo mogoče imet zvez, vrh tega on ni prilagojen narodoma, kakor sta slovenski in hrvatski.

Upor v Sloveniji je nastal, kakor smo poudarjali tu že v začetku uporniškega, najprvo popolnoma nesmotrno. Zgolj iz maščevalnosti. Če ti ubijejo očeta, ali brata kot talca, ne da bi storil kaj zlega, boš skušal zločin maščevati. In so jih maščevali. Vse neorganizirano, brez vsake strategije, prav kakor v "starih časih". Tako se je to nesmotrno bojevanje razvilo po Sloveniji in Hrvatski, v Črni gori, v Bosni in Hercegovini, popolnoma neodvisno od Mihajlovića, ki je z boji prenehal čim so se pojavile partizanske čete na svojo roko.

Vsak čitatelj se lahko spominja, kako je zavezniški tisk slavlil junaka Mihajlovića, ki se je uprl vsemogočnim nemški sili, dočim je vsa organizirana jugoslovanska armada splahnela kot megla, brez odpora, dasi je bila oglašana za najjačjo in najboljšo izmed vseh armad malih dežel.

Mihajlovićevo uporniško gibanje ni imelo s Slovenci in Hrvati nikakršnih zvez. Tudi ako jih bi hotelo imeti, jih ne bi bilo mogoče ustanoviti. Kraji so si predalec narazen in gestapovci so bili posejani vsekižem.

In drugi vzrok je: Čim je jugoslovanska vlada v Londonu imenovala Mihajlovića za svojega vojnega ministra, mu je izpila tla izpod nog vzle svetovnemu oglašanju njegovega

Gornje je slika iz zadnje ruske ofenzive za osvoboditev Leningrada izpod nacističnega obleganja. Ruski tanki so na poti v akcijo v Schluselsburg, ki je bil glavna nacistična postojanka.

Zedinjene države Evrope

(Nadaljevanje in konec.)

Kot poseben primer manjšega obsega pa nam današnja Švica nudi zanimivo sliko. V njej je 3 milijonov Nemcev, 830.000 Francozov, 238.000 Italijanov in nekaj Retoromanov; razdeljena je v majhne kantone z najširšo samoupravo. Vsi jeziki so enakopravni in pred kratkim so celo Retoromanom priznali enako polno jezikovno samostojnost. Položaj pa je danes tak, da lahko trdimo: niti 10% Nemcev, niti Italijanov, niti Francozov si ne želi iti iz Švice, ali da bi se priključili drugam. Vse to je seveda mogoče deloma vsled ugodnih gospodarskih prilik, ki jih je Švica imela, v glavnem pa, ker so spoznali veliko vrednost demokracije, ki se ne cipra na silo, kakor jo kaže militarizem drugih držav. Imajo sicer milico, prostovoljne čete, ali te, kakor vemo iz zgodovine, že več ko stoletja niso imele nobenega posla. Torej je miselnost tista glavna, skupna vez, ki te narode združuje in jim da možnost, da mirno gledajo v bodočnost. Torej ni res, da bi se Evropa radi raznih narodov ne bi dala združiti in urediti.

Poglejmo sedaj še druge okoliščine, ki priporočajo Evropi, da se zedini v politično celoto.

Gospodarstvo Evrope tvori skoro popolno enoto, t. j.: vsa njena agrarna in industrijska produkcija — posebno, če se prišteje evropsko Rusijo — zadostuje za njo samo; promet v izmenjavi blaga, agrarnega in industrijskega, kakor se pokaže v medsebojnem tr-

govinskem prometu, jasno dokazuje, da je domalega vse namenjeno za evropski trg; zelo malo gre za eksport v druge dele sveta.

Torej je Evropa avtarkičen kontinent, del sveta, ki sam za sebe dela in živi od svojih produktov; je torej samostojen gospodarski blok. Ako pa bi se še uredilo vprašanje smotrnosti, načrtnosti politike, ki ne gre samo na profit kapitala, nego ki gleda na koristi širokih mas, potem bi bila ta slika še ugodnejša in bi ne bilo nobene brezposelnosti. Danes je seveda Evropa vsled pretekle in sedanjne vojne in skrajno obubožana, zadolžena, zlasti Ameriki. Teh dolgov ne bo nikdar plačala.

Res je, da je Evropa zelo gosto naseljena, ker z evropsko Rusijo skupaj šteje že nad 400 milijonov ljudi. V srednjem veku je bilo za tedanje razmere nekako ravno prav ljudi, okoli 180 milijonov. Nov način gospodarstva in brezobzirnost fevdalno-absolutističnih vladavin pa je privedel do francoske revolucije; prebivalstvo se je polagoma podvojilo in da se ni okrog 150 milijonov izselilo v Ameriko in druge kontinente, bi danes Evropa šela še mnogo več. Do svetovne vojne so torej s kolonialno politiko in z izseljevanjem skušali izravnati preobiljudnost in socialno mizerijo, ki je bila vedno hujša. Pa baš ta vojna je pokazala, da je bilo tudi to brez uspeha; kajti kolikor so na eni strani s tako politiko pridobili, toliko so z vojno samo uničili in se še zadolžili. Agrarna produkcija je

vsled nesmotrene, samo na industrijo in njene profite računajoče gospodarske politike močno padla; število brezposelnega kmetijskega proletariata je raslo.

Zopet jasno vidimo, da bo moralo načrtno gospodarstvo urediti produkcijo in konzum v korist evropske celote, ne pa neke izvoljene rase, pa makar, da bi se standard ljudi v splošno korist vseh moral nekaj znižati.

Ako se odpravijo politične in carinske meje, in če vsled tega tudi današnji militarizem postane nepotreben, potem bodo neštevilne milijarde, ki jih danes Evropa troši za orožje, šle v bolj koristne namene. Ta politika oboroževanja je tudi forsirala število porodov: da je bilo vedno dosti ljudi za fronto. Ali tudi to brezmišlno naraščanje prebivalstva bo treba po načrtu urediti. Problem kolonij in izseljevanja se bo moralo ravnat kot drugo urediti sporazumno po načelu enakopravnosti in pravičnosti.

Ali so vse to res samo lepe zamisli? Gotovo je, da velikanstva, lahko rečemo 90 odst. večina Evrope in drugih izvenevropskih narodov želi združitev cele Evrope kot prvo etapo za svetovni mir in red. Večina evropskih znanstvenih kapacitet je istega mišljenja.

Združene države pa ne bodo smele biti proti nikomur naperjene, ne proti Ameriki, niti Rusiji, niti Aziji. Med onimi 90 odst., ki zahtevajo rešitev Evrope, je ves evropski proletarijat: proti so samo naciji in drugi fašisti s slepoto udarjenimi malomeščani, kapitalistični špekulanti in tisti, ki ne slutijo še novega časa, ki prihaja. Vse srednjeveško gledanje na državo in vladavine je na zatonu.

Nova mentaliteta ali miselnost vstaja: njen nosilec je proletarijat, tisti zavedni, jasno in pogumno v bodočnost obrnjeni delavci, duševni in telesni, ki bodo ta vprašanja rešili, če jih drugi res ne bodo hoteli. Vsi drugi manjši problemi: skupnega denarja, uprave, kolonij in dr. se bodo lahko rešili.

Tedaj šele se bodo sporazumeli narodi, ki jih je doslej razdvajal šovinizem, ki deli ljudi na višje in nižje rase.

Kot druga etapa bo prišlo spoznanje, da je ves svet le ena krogla, z enim solncem, s prostorsko zvezo vsakega, kajti zemlja je silno velika. — Sreča za nas, da se vrtil!

Chicago zelo "bizi"

Industrija v Chicagu proizvaja raznih izdelkov v vrednosti dvajset milijonov dolarjev vsak dan. V nji je zaposlenih 700.000 delavcev.

JOŠKO OVEN:

RAZGOVORI

Govor predsednika Roosevelta o konferenci v Casablanci je bil eden najboljših, kar smo jih še slišali od njega. Ne samo, da je pojasnil precej stvari, katere so bile in so še sedaj precej zamotane, ampak je govoril o akciji, katere pride.

Winston Churchill je tudi govoril. Njegov govor je bil bojeviti kakor našega predsednika. Sedaj je treba upati, da pridejo tisti milijoni vojakov, kateri čakajo na britskih otokih že skoro tri leta — v akcijo.

V Tuniziji ne gre tako kot so pričakovali. Stari lisjak Rommel je dospel tja s precejšnjo armado — in Hitlerju se je posrečilo, da je za časa zavezniškega čakanja in apizanja raznim francoskim in arabskim fašistom navlekel tja številno armado, katere bo še posebno, če Franco ne bo nevtralen, delala zaveznikom velike sitnosti.

V Rusiji

So novice, katere morajo razveseliti tudi najbolj zakrknjenega človeka. Kurks, Krasnodar, Vorosilovgrad, Rostov — in nato pa še Harkov. In ruske ofenzive še ni konec. To niso samo prazne, bobneče besede raznih državnikov, ampak akcija, katere edino more prinesiti uspeh. Ko čitamo sedaj o koncu šeste nemške armade pri Stalingradu, stala je tristo trideset tisoč fanatičnih nacijskih vojakov, vemo da ta poraz nima para v zgodovini, razen mogoče Hanibalova zmaga pri Kanah. Tedaj lahko tudi razumemo velikost ruskega odpora, ter njih vsemogočni ljubezni do ruske zemlje. Tu so stali ob Volgi — ob reki, katere je in je bila simbolična mati vsem Rusom. Do tu — in ne nazaj, je bila naloga gardskih polkov, ki so stali ob Volgi in umrli... Njih mesta so zavzele drugi v tistih dnevih strahote, ko je do dva tisoč nemških letal trosilo bombe iz zraka; da se cele dneve ni videlo božjega solca, čepitv so bili nad mestom jasni dnevi. Nobene hiše v celém mestu ni ostalo cele, ali tisti, katerim je bilo naročeno braniti mesto do zadnjega — so ostali. Tu ni bilo samo vprašanje fizičnega odpora, kajti ta ima gotove meje, ampak tu je bilo nekaj drugega, nekaj kar je dvignilo te branitelje v tisto višino duševne in nadčloveške odpornosti, katere se pokaže samo v časih silnih zgodovinskih dogodkov, kot v prvi francoski revoluciji, obrambi Madrida — in v pariški komuni. Obramba Stalingrada in njenih 160 dni groznih bojov bo ostalo v zgodovini ne samo kot največja obramba ter zmaga — ampak začetek konca Hitlerja in nemškega "nadčloveštva".

Doma v Nemčiji je Hitler ukazal štiridnevno žalovanje za uničeno šesto armado. Ves čas, ko se je opevalo njeno junastvo na radiu in shodih, je igrala godba — ne "Die Fahne Hoch", ampak "Ich Hatt' Einen Kameraden" — žalostinka za ljudmi, katere je Hitlerjeva blaznost poglala v smrt.

Pri nas

Ves čas se mi je dozdevalo, da bo prišlo do nekaj takega. Način, po katerem se je v gotovih magazinih in v meščanskem časopisju opevalo kapitana Eddie Rickenbackerja, je jasno dokazovalo, da je tu neki poseben vzrok. Takoj po vrnitvi s Pacifika je imel Capt. Eddie Rickenbacker lep govor po radiu. Govoril je o potrebi obrambe in strahotah vojne na Solomonskih otokih. Posebno je še apeliral na ameriške delavce. Temu so sledili še drugi njegovi govori. Čudno je pa bilo to — da ni en nikdar gral delodajalce — saj tako strogo ne kot delavce. Pretečen teden je prišel na dan z novo idejo — da delavci v vojnem času, ki delajo 48 ur na teden, niso upravičeni do časa in pol plače. Ali to še ni vse.

V svojem govoru je izrazil, da je odredba predsednika, ki omejuje plačo do \$25.000 tistim, ki so opravičeni do večjih plač, krivična. Dejal je: "Omejitev plače do \$25.000 na leto bo uničila iniciativo med onimi, ki so vredni večjih plač, in iniciativa je ameriški industriji potrebna." Komentar k temu je nepotreben. Kako velik je pritisk na kongres, da se to predsednikovo odredbo razveljavi, je razvidno iz časopisja in v zbornici je že predlog, da se jo prekliče. Zamrznjenje delavskih plač da ostanejo tako kot so, in to vzlic rastoči draginji, je v redu. Kdor temu oporeka, je proglašen za zavirača vojnih naporov, ako ne celo za petokolonca. Ali omejiti plače gospodom na \$25.000 na leto, to pa je velik greh in kršitev osebnih svobod in lastninske pravice, torej kršitev ustave! Kdor pozna sedanji kongres, lahko ve, da bo to določbo prej ali slej res prekladal in še druge, ako so v navzkrižju s privatnimi interesi bogatašev.

O Jugoslaviji

V našem naprednem in nenaprednem časopisu je boj radi četnikov in partizanov. Bil sem zelo vesel, ko sem v predzadnji številki Proletarca videl pismo sodruha Kristana uredniku Proletarca. V njemu je pametno in premišljeno povedano, da so tam razmere, katerih mi ne razumemo in jih moremo presojati ne kot nam poročajo razni viri, za katere ne vemo ali so verodostojni ali ne. Mi vsi imamo gotove simpatije, ali vpiiti in obsojati sedaj in požirati besede in obsodbe pozneje, kot se je to že večkrat zgodilo — ni pametno in ne dostojno. Zato rad pišem v Proletarca, čeprav časih z urednikom ne gledava vsake stvari do pičice enako. Glede Jugoslavije vem toliko kot povprečno vsak, kateri čita časopise in revije. Naš narod je bil vedno pohleven. Da je moral trpeti prave peklenške muke, predno so se ljudje odločili za v gore in gozdove ter s tem riskirali vse — življenje, vasi, žene in otroke, to je jasno. Razumeti moramo njih grozni obup ter še večje sovraštvo do divjih nemških in italijanskih fašističnih svinj.

Važno zborovanje

V soboto 27. februarja bo občni zbor Jugoslovanskega hranilnega in posojilnega društva. Vršil se bo v Slovenskem delavskem centru, 2301 South Lawndale Ave. To društvo, katero je v zadnjem letu napredovalo za več sto tisoč dolarjev — in si poleg tega pridobilo svoj lastni dom, kjer sedaj posluje — je v resnici vredno zaupanja naših rojakov. Društvo je v dobrem finančnem položaju. Vse vloge so državno zavarovane do pet tisoč dolarjev. Pridite na to zborovanje.

Ruski relief

Katherina Krainc iz Detroita mi je ponovno poslala \$1. (Nadaljevanje na 5. strani.)

Tole mi ne gre
v glavo?

Kako morejo nemški in italijanski fašisti celo neposredno apelirati na demokratske sile, naj rešijo fašizem pred komunizmom? Če jim kapitalizem ugodno, ne bo to nič čudnega. Čudno pa je, da se celo mnogi demokrati bolj boje sovjetske zmage kot naci-fašizma. In prav to mi ne gre v glavo.

POVESTNI DEL

Hudiček v steklenici

Robert Louis Stevenson. — Prevedel V. P.

(FILOZOFSKA PRIPOVEDKA)

V tem delu mesta so bile ceste tako čiste kakor krov na ladji, in dasi je bilo opoldan, ni bilo ljudi na cesti. Keave je postavil steklenico v cestni žleb in je odšel. Dvakrat se je ozrl in vedno je bila mlečno-bela, okrogla, trebušasta steklenica tam, kamor jo je postavil. Še v tretje se je ozrl, nato pa je zavil krog vogala. Toda kemaj je zavil okrog vogala, se je nekaj zadelo v njegovo komolec — in glej! Bil je dolgi vrat steklenice, ki je močel naravnost kviku, okroglih treh steklenic pa je trdno tičal v njegovi mornarski suknji.

"Tudi tole je rešnica podobno!" je dejal Keave.

Zdaj pa je storil sledeče: v trgovini je kupil odvijajoč za zamaške, šel je na samotno polje pred mestom. In tam si je prizadeval, da bi potegnil zamašek iz steklenice. Toda kolikokrat je zavil odvijajoč, tolikokrat ga je vrglo ven, zatič pa je bil nepoškodovan in cel kakor popreje.

"To je zatič nove vrste," je dejal Keave. In nenadoma je vstopil v trgovino, kar ga je bilo steklenice strah.

Ko se je vračal proti tisti, je videl prodajalno, v kateri je mož prodajal školjke in kije iz Južnega morja, poleg tega pa še stare mašice, stare novce, kitajske in japonske slike in vsakovrstno šaro, ki jo prinašajo mornarji s seboj v svojih lesenih kočkah. Tedaj se je domislil. Šel je v prodajalno in ponudil steklenico za sto dolarjev. Trgovci ga je najprej zasmejal, in mu ponudil pet dolarjev. Toda vsakogar, hm steklenica je svojevrsna, takega stekla niso pihali v nobeni sloveški glazuri, lepo se se odražala barve na mlečni belini in čudno je plesala senca v sredini. Ko je torej nekaj časa barantiral z njim, kakor je navada takih ljudi, je dal trgovci Keaveju zanj šestdeset srebrnih dolarjev in jo postavil na police sredi izložbe.

"No," je dejal Keave, "proda sem torej za šestdeset, kar sem kupil za petdeset — ali pravzaprav še ceneje, ker je bil med mojimi dolarji tudi en čilski dolar. Sedaj pa bom izvedel resnico tudi še o neki drugi stvari."

Keave pa je imel na ladji tovarisa, ki mu je bilo ime Lopaka.

"Kaj ti je?" je rekel Lopaka, "da tako strmiš v svoj zaboj?" Bila sta sama v sprednjem delu ladje. Keave mu je rekel, naj prišede, da bo molčal in mu je vse povedal.

"To ti je zelo čudna zgodba," je dejal Lopaka, "in bojim se, da ti bo ta steklenica še povzročala skrb. Vendar je jasno eno: skrb ti ne bodo ušle, za to pa poberi tudi hudiček svoje kupčije. Premisli, kaj si boš želel. Ukazi, in če se bo izvršilo, bom jaz sam kupil steklenico. Kajti rad bi imel lahko dvojamborko, da bi z njo trgoval med otoki."

"Ni mi do tega," je odvrnil Keave, "rad bi imel lepo hišo z utorom na obali Kone, kjer sem se rodil: tako da sije sonce skozi vrata, s cvetlicami na vrtu, steklo v oknih, podobne na steni, drobnjavo in lepe prtiče na mizah — popolnoma tako hišo, kakor je ta, v kateri sem bil danes — samo za eno nadstropje višjo in z balkoni okoli in okoli kakor kraljeva palača. V njej bi rad prebival brez skrbi in bi se veselil s prijatelji in sorodniki."

"Lepo," je dejal Lopaka, "vzemiva steklenico s seboj na Havaj, in če bo šlo vse po sreči, kakor misliš, bom steklenico kupil, kakor sem dejal in zahteval zase lahko dvojamborko."

Tako sta se dogovorila in ne dolgo nato je odplula ladja s Keavejem in Lopako in steklenico na krovu nazaj na Hono-

ulu. Komaj sta stopila na kopno, že sta srečala na obali prijatelja, ki je začel takoj izražati Keaveju sožalje.

"Ne vem, čemu bi mi morali izražati sožalje," je rekel Keave.

"Ali je mogoče, da tega še ne veš?" je vzkliknil prijatelj. "Tvoj ujec, dobri stari mož, je mrtev, in tvoj bratranec, lepi mladenič, je utonil v morju."

Keave je bil zelo žalosten, saj je bil v tožili in je tako povsem pozabil na svojo steklenico. Toda Lopaka je bil zamišljen in ko se je Keaveja bolečina nekoliko polegla, je nenadoma dejal:

"Pravkar sem premišljeval o tem — ali ni imel tvoj ujec posestva na Havaju v okraju Kau?"

"Ne," je odvrnil Keave, "ne v Kau, zemljišče leži na gorski strani — nekoliko južno od Hookena."

"Ta zemljišča bodo zdaj pač tvoja?" je vprašal Lopaka.

"Prav gotovo bodo!" je dejal Keave in je znova tarnal a svojimi sorodniki.

"Ne!" je vzkliknil Lopaka, "pusti zdaj tarnanje! Nečesa sem se domislil. Kaj misliš, če ni tega ukrenila tvoja steklenica? Kajti tu je prostor na razpolago za tvojo hišo."

"Če je temu tako," je zaklical Keave, "potem je to zelo dober način, če mi služi s tem, la ubija moje sorodnike. Vsekakor pa je nemara prav, kajti v prav taki legi sem videl hišo s svojim duhovnim očesom."

"Hiša pa še ni sezidana," je rekel Lopaka.

"Ne — in najbrž tudi ničdar ne bo sezidana!" je dejal Keave; kajti moj stric je sicer mel nekaj kave, ave in banan, oda tega ne bo več kakor za idobno življenje. Ostanek zemljišča pa je črna lava."

"Pojdiva k odvetniku," je rekel Lopaka. "Moja misel mi je vedno blodi po glavi."

Ko sta prišla do odvetnika, se je izkazalo, da je Keavejev ujec zadnje dni neznansko obogatel, in bilo je na razpolago celo premoženje v gotovini. Takrat je vzkliknil Lopaka: "In tu je denar za hišo!"

"Če mislite na novo hišo, ki jo boste zgradili," je dejal odvetnik, "tu je posetnica novega stavbenika, o katerem pripovedujejo velike stvari."

"Čezdalje bolj!" je zaklical Lopaka. "Saj tu je takoj vse na razpolago. Daj, da še nadalje poslušava ukaze!"

Tako sta torej šla k stavbeniku in imel je načrte za hišo na svoji mizi.

"Zelite si hišo, ki ne bo tako vsakdanja," je dejal stavbenik. "Kako vam ugaja tole tuka?" In podal je Keaveju risbo.

Ko je Keave zdaj pogledal risbo, je silno zakričal. Bila je namreč natančno podoba hiše, ki si jo je zamislil.

"To hišo moram dobiti," je pomislil sam zase, "pa četudi mi še tako malo ugaja način, kako jo bom dobil, jo moram zdaj vendar dobiti. Saj je najbrž tudi prav tako dobro, če vzamem z zlim tudi dobro."

In tako je razložil stavbeniku vse svoje želje, kako si želi hišo opremljeno, o podobah na stenah in o drobnarijah po mizah. Nato je vprašal moža, za kak denar bi prevzel in opravil vse naročilo.

Stavbenik je mnogo vpraševal, nato pa je vzel pero in preračunaval. Ko je končal, je povedal natančno tisto vsoto, kakor jo je Keave podadoval.

Lopaka in Keave sta se spogledala in si pokimala.

"Povsem jasno je," je dejal Keave, "da moram imeti to hišo, če hočem ali ne. Hudič mi jo nudi in malo dobrega bom imel od nje. Nekaj pa je povsem gotovo: nobene želje ne bom več izrazil, dokler imam

še to steklenico. Toda hišo imam zdaj na ramenih in zaradi tega vsekakor lahko sprejem z zlim tudi dobro."

Sklenil je torej s stavbenikom pogodbo in podpisala sta nek papir, Keave in Lopaka pa sta odšla spet na ladjo in odjadrala v Avstralijo. Sklenila sta namreč, da se za gradnjo sploh ne bosta zanimala, marveč da bosta vse skupaj prepustila stavbeniku in hudiču v steklenici, ki naj zgradi to hišo, kakor hočeta.

Potovala sta dobro, le Keave se ni upal ves čas ziniti niti besedice, kajti zaklel se je, da ne bo več izrazil nobene želje in da ne bo sprejel od hudička nobene usluge več. Ko sta se povrnila, je čas minul. Stavbenik jima je povedal, da je hiša gotova, in Keave in Lopaka sta se peljala kot potnika na "Halli", da bi si ogledala hišo in pogledala, če je vse prav tako narejeno, kakor si je Keave zamislil.

(Dalje prihodnjič.)

Kratka, a vendar zelo mučna pot hčerke s. Jos. Snoja

Bridgeport, O. — Vsi, ki s. Snoja in njegovo družino poznamo, smo simpatizirali z njo, ker ji je bilo na vso moč hudo in si je toliko prizadevala, da bi rešila življenje hčerki Fredi. Bila je bolna tri leta osem mesecev. Dne 14. februarja je preminula v otroški bolnišnici v Columbusu, kamor so jo bili četrtič peljali 10. oktobra lanske leto. Ob njenem koncu sta bili pri nji mati in njena sestra Margaret, ki je s svojo sestro delala v gl. uradu SNPJ v Chicagu, pa se je ob mislih nad težko usodo svoje sestre odločila izučiti se za bolničarko, da ji bo pomagala. Toda bila je pretežko bolna in vsled paralize je ležala ves čas na hrbtu. Vsakemu, kdor jo je videl, kako trpi, je bilo hudo. Končno jo je rešila smrt. Bila je stara 16 let, a ko je zbolela, ji je bilo šele dobrih 12 let. Zapušča starše, tri brate in sestro.

Osobje Proletarca jim izreka iskreno sočutje.

TOMBOLA

"Ubogi Jerko je imel hudo smolo s svojimi srečkami. Zadel je pitano gos, sto cigaret in steklenico konjaka."

"In temu pravite smola?"

"No, seveda... mož je vegetarijanec, abstinent in ne kadi."

AGITATORJI NA DELU

Vse naročnine, ki jih pošljejo zastopniki in drugi agitatorji Proletarca, so itele na bazi polletnih naročin. Namreč agitator, ki pošlje eno celoletno, je zabeležen v tem seznamu z dvema polletnima.

Anton Zornik, zap. Penna.	45
Chas. Pogorelec, Chicago, Ill.	18
Louis Barberich, Milwaukee, Wis.	16
Anton Shular, Arma, Kans.	8
Mike Krulitz, Willard, Wis.	7
John Krcel, Cleveland, O.	7
Joseph Oblak, Chicago, Ill.	6
John Zornik, Detroit, Mich.	5
Max Martz, Buhl, Minn.	5
Anton Udovich, La Salle, Ill.	5
Ludvik Yoxey, Pueblo, Colo.	4
John Jerab, Rock Springs, Wyo.	4
Anton Blasic, Fontana, Calif.	4
Joseph Skoff, Barton, O.	4
Kathy Junko, Detroit, Mich.	4
Ant. Jarkovich, Cleveland, O.	4
Frank Zaitz, Chicago, Ill.	4
K. Erzenovich, Red Lodge, Mont.	3
Math. Urbas, Detroit, Mich.	3
Joško Oven, Chicago, Ill.	2
Anton Tomič, Oakland, Calif.	2
Joseph Cvelbar, Sharon, Pa.	2
Frances Saitz, Chicago, Ill.	2
Mary Stroj, Indianapolis, Ind.	2
John Teran, Ely, Minn.	2
Mike Kopsch, Barberton, O.	2
Edward Tomisch, Walsenburg, Colo.	2
Joseph Snoy, Bridgeport, O.	1
Frank Barbich, Cleveland, O.	1
Nace Zlemberger, Piney Fork, O.	1
Skupaj (4 tedne, od 23. jan. do 20. feb. 1943) 174 naročnin, prej. izkaz (4 tedne) 84 naročin.	

Ruska pehota v Stalingradu po odhodu zadnjih nemških čet, ki so se podale, ker je postal njihov odpor brezupen. Sedaj Rusi Stalingrad, ki je skoro ves porušen, znova grade.

Odbor Ameriške bratske zveze za jugoslovansko federativno republiko

Podporna organizacija, ki je imela pogum določno povedati svoje stališče, čeprav njena pravila pravijo, da se ne umešava v politiko

Na seji glavnega odbora Ameriške bratske zveze je bila med drugim sprejeta resolucija, ki se tiče pomožne akcije slovenske sekcije JPO, in pa Slovenskega narodnega sveta, ki vidi, ali bi vsaj imel voditi borbo za osvoboditev Slovenije.

Glavni odbor je imel nedvomno vzrok, da je sprejel svojo izjavo, in vzrok so notranja trenja v omenjeni politični akciji, in pa, da se vanjo umešavajo ljudje, ki so direktno ali indirektno v službi jugoslovanske zamejne vlade.

Resolucija poudarja v glavnem sledeče točke:

- 1.) ABZ je za podpiranje obeh akcij.
- 2.) Da bi imel slovenski narod zaupanje vanju, se morata obe postaviti na čisto jasno stališče.
- 3.) Nobene zveze in nobenega sodelovanja z zastopniki zamejne vlade bodisi v Ameriki ali v Londonu.
- 4.) Obe akciji je treba voditi s stališča, da smo ameriški državljani.
- 5.) Odbor ABZ ostro obsoja JIC (informacijski urad jugoslovanske vlade v New Yorku) radi potvarjanja originalnih vesti tako, da so v soglasju s politiko zamejne vlade (proti osvobodilni fronti).
- 6.) Za avtonomno, združeno Slovenijo v federativni jugoslovanski republiki, odnosno v federativni slovanski republiki. Resolucija Ameriške bratske zveze, sprejeta na seji glavnega odbora soglasno, je bila objavljena v njenem glasilu Novi dobi dne 17. feb. na prvi strani. Glasi se:

Ameriška bratska zveza v Ameriki je članica slovenske sekcije Jugoslovanskega pomožnega odbora ter je zastopana po članu glavnega odbora v Slovenskem ameriskem narodnem svetu. Pomožni odbor in narodni svet sta oba priznana narodova odbora med ameriški Slovenci, kakor sta potrebna nujne podpore od strani vseh Slovencev v Ameriki. A. B. Z. je nudila obema organizacijama gmotno in moralno pomoč.

Glavni odbor A. B. Z. se zaveda resnosti in potrebe obeh narodnih organizacij ter želi, da bi obe napredovali in dosegali svoj začetni cilj.

Da pa bo imel slovenski narod v Ameriki popolno zaupanje in trdno vero v pomožni odbor in obrambno akcijo, potreba je, da se obe akciji postavita na čisto in jasno stališče, da nobena izmed obeh nima nobene zveze in nobenega sodelovanja z zastopniki zamejne jugoslovanske vlade v Ameriki ali v Londonu. Obe organizaciji morata biti samostojni in izključno samo akciji ameriških Slovencev. Obe organizaciji morajo voditi samo zastopniki slovenskega naroda v Ameriki in obe morata biti podpirani samo od prispevkov, katere zbirajo Slovenci v Ameriki.

Slovenski ameriški narodni svet ne sme postati orodje zastopnikov jugoslovanske zamejne vlade, ampak mora postati le informativno telo, ki bo obveščalo našo ameriško vladu v Washingtonu o željah in zahtevah našega naroda v domovini. Mi ameriški Slovenci smo ameriški državljani in kot taki ne maramo imeti kake zveze z zastopniki kraljeve jugoslovanske vlade.

Na podlagi merodajnih vesti, ki prihajajo iz domovine, obsojamo Jugoslovanski informacijski biro v New Yorku, ki

do, posebno pa še rusko vladu, katere je že odobrila idejo združene Slovenije po končani vojni.

V tem smislu naj naša organizacija, Ameriška bratska zveza, podpira delo in udeleževanje Slovenskega ameriškega narodnega sveta, ker to je tudi v soglasju s pretežno večino našega članstva.

Učinki ruske propagande na vzhodni fronti

John Petrich iz Youngstowna, O., je nam poslal ilustrirano prilogo nemškega časopisa German American, v kateri so fascimili (fotografije) letakov, slik in karikatur, ki jih ruski letalci poleg bomb mečejo na nemško armado.

Članek, ki slike v tisti prilogi opisuje, pravi, da je včas veljala Hitlerjeva-Goebbelsova propaganda za najbolj učinkovito.

Toda propaganda je relativna stvar. Hitler je z njo upjal Nemce in si dobil veliko zaslonbe v vseh deželah — dokler je zmagoval. V svojem prodiranju v Rusijo po 22. juniju 1941 je skušal z njo pridobiti Ukrajince, pa ni uspel.

Niti ni z njo nič dosegel med sovjetskimi vojniki, čeprav so bili na umiku. Prav tako ni v prvih mesecih vojne ruska propaganda med nemškimi četami ničesar dosegla.

A prišla je zanje prva zima v Rusiji in sedaj druga. Namesto zmage se morajo umikati in prepuščati mesta in vasi armadi, ki jih potiska nazaj v Nemčijo.

Tako se je zgodilo, da je Rusija pospešila med nemškimi vojniki tudi svojo propagando, s katero jim dokazuje, da je njihov odpor brezupen, torej naj nikar več ne streljajo, da ne bodo oni ubiti od ruskih sil, pa se rajše podajo in se po vojni vrnejo na svoje domove, k ženam in otrokom. War Information Office v Washingtonu je v posesti mnogih nemških in sovjetskih propagandnih eksemplarjev, ki jih je dal omenjenemu listu.

Ena predstavlja na fronti ubitega nemškega vojaka in tik njega kakega štiri leta starega otroka, ki se drži za glavo ves zgrožen in na vso moč plaka. Slika je kajpada risba, a s svojim besedilom in pomenom prizora le vpliva, posebno na vojaka, ki se mora umikati in ima otroka doma.

Poleg priloge omenjenega časopisa je nam John Petrich poslal dolgo poročilo iz dnevnika New York Herald Tribune, ki ga je napisal poročevalec omenjenega lista Maurice Hindus. Bil je v Rusiji sedem mesecev. Med drugim pravi, da je v svojih občevarjih s sovjetskimi uradniki uvidel, da med zavezniki ni tolikšnega sporazuma kot bi bilo soditi iz vladnih izjav. Rusi zelo sumijo, da se proti njim pripravljajo nova antikomunistična koalicijska.

Ena predstavlja na fronti ubitega nemškega vojaka in tik njega kakega štiri leta starega otroka, ki se drži za glavo ves zgrožen in na vso moč plaka. Slika je kajpada risba, a s svojim besedilom in pomenom prizora le vpliva, posebno na vojaka, ki se mora umikati in ima otroka doma.

Poleg priloge omenjenega časopisa je nam John Petrich poslal dolgo poročilo iz dnevnika New York Herald Tribune, ki ga je napisal poročevalec omenjenega lista Maurice Hindus. Bil je v Rusiji sedem mesecev. Med drugim pravi, da je v svojih občevarjih s sovjetskimi uradniki uvidel, da med zavezniki ni tolikšnega sporazuma kot bi bilo soditi iz vladnih izjav. Rusi zelo sumijo, da se proti njim pripravljajo nova antikomunistična koalicijska.

Ena predstavlja na fronti ubitega nemškega vojaka in tik njega kakega štiri leta starega otroka, ki se drži za glavo ves zgrožen in na vso moč plaka. Slika je kajpada risba, a s svojim besedilom in pomenom prizora le vpliva, posebno na vojaka, ki se mora umikati in ima otroka doma.

Poleg priloge omenjenega časopisa je nam John Petrich poslal dolgo poročilo iz dnevnika New York Herald Tribune, ki ga je napisal poročevalec omenjenega lista Maurice Hindus. Bil je v Rusiji sedem mesecev. Med drugim pravi, da je v svojih občevarjih s sovjetskimi uradniki uvidel, da med zavezniki ni tolikšnega sporazuma kot bi bilo soditi iz vladnih izjav. Rusi zelo sumijo, da se proti njim pripravljajo nova antikomunistična koalicijska.

Ena predstavlja na fronti ubitega nemškega vojaka in tik njega kakega štiri leta starega otroka, ki se drži za glavo ves zgrožen in na vso moč plaka. Slika je kajpada risba, a s svojim besedilom in pomenom prizora le vpliva, posebno na vojaka, ki se mora umikati in ima otroka doma.

Poleg priloge omenjenega časopisa je nam John Petrich poslal dolgo poročilo iz dnevnika New York Herald Tribune, ki ga je napisal poročevalec omenjenega lista Maurice Hindus. Bil je v Rusiji sedem mesecev. Med drugim pravi, da je v svojih občevarjih s sovjetskimi uradniki uvidel, da med zavezniki ni tolikšnega sporazuma kot bi bilo soditi iz vladnih izjav. Rusi zelo sumijo, da se proti njim pripravljajo nova antikomunistična koalicijska.

Ena predstavlja na fronti ubitega nemškega vojaka in tik njega kakega štiri leta starega otroka, ki se drži za glavo ves zgrožen in na vso moč plaka. Slika je kajpada risba, a s svojim besedilom in pomenom prizora le vpliva, posebno na vojaka, ki se mora umikati in ima otroka doma.

Poleg priloge omenjenega časopisa je nam John Petrich poslal dolgo poročilo iz dnevnika New York Herald Tribune, ki ga je napisal poročevalec omenjenega lista Maurice Hindus. Bil je v Rusiji sedem mesecev. Med drugim pravi, da je v svojih občevarjih s sovjetskimi uradniki uvidel, da med zavezniki ni tolikšnega sporazuma kot bi bilo soditi iz vladnih izjav. Rusi zelo sumijo, da se proti njim pripravljajo nova antikomunistična koalicijska.

Ena predstavlja na fronti ubitega nemškega vojaka in tik njega kakega štiri leta starega otroka, ki se drži za glavo ves zgrožen in na vso moč plaka. Slika je kajpada risba, a s svojim besedilom in pomenom prizora le vpliva, posebno na vojaka, ki se mora umikati in ima otroka doma.

FASISTI V OFENZIVI ZA MIR Z ZAVEZNIKI IN ZA ZLOM USSR

(Nadaljevanje s 1. strani.)

v Zed. državah ne zapopadejo, da smo mi — Nemčija — še edina sila, ki brani ameriški kapitalizem pred komunizmom?"

Kaj bo z Evropo?

In dalje jamra Goebbels, ki je včas ve bolj pogumno govoril, takole:

"Če bi Nemčija padla, kar, bogobvaruj, ampak če bi padla, kaj potem? Kaj bo ne samo z Nemčijo, nego tudi s Francijo in z vso Evropo? Ali ste pri volji dopustiti, da v tej borbi za civilizacijsko propade najbolj civilizirana dežela na svetu — Nemčija? Če to dopustimo, bo prav tako prej ali slej padla pod komunistične tace Anglija in končno tudi Zedinjene države."

Kapitalistov je ob taki propagandi kajpada zelo strah, zato pa je toliko vpitja v zveznem kongresu proti Rooseveltu in prav malo zoper Hitlerja, ki je poleg Japonske naš glavni sovražnik.

Tako vidimo, da je tu borba ne samo za demokracijo, nego tudi o vprašanju kako se bo po bodočem miru ravnilo s svetostvo privatne svojine.

Na tem polju nacijska propaganda uspeva, kar je naravno. Če multimilijonarjem Hitler zagotavlja, da le z njegovo zmago jim bodo bogastva zavarovana, potem ni čudno, če se zahteve proti podpiranju Sovjetske unije množe, dasi je pomoč, ki ji je dajemo, sorazmerno jako majhna. A tisti, ki se boje za svoje milijone, ji še te ne privoščijo.

Zmanjševanje avtnega prometa

Avtni promet v Illinoisu je bil lani 18 odstotkov nižji kakor pa leta 1941.

CHICAGO, ILL.

Priredba v korist PROLETARCA V NEDELJO 28. MARCA 1943

V DVORANI SNPJ, SO. LAWDALE AVE.

Vstopnice v predprodaji 50c, pri blagajni 60c.

Joško Oven na tej priredbi oznani uspeh klubove akcije za ruski relief. — Prebitek priredbe same gre ves v tiskovni sklad Proletarca.

Spored oskrbi dramski odsek, v katerem so JOŠKO OVEN, JOHN RAK in FRANK ZAITZ.

Sodelujte z nami pri razpečevanju vstopnic.

Pomagajmo ne samo k zmagi zaveznikov, nego tudi k zmagi za PRAVICEN MIR: za otmitev SLOVENSKEGA in VSEH drugih podjarmljenih narodov.

V nedeljo 28. marca pridite v dvorano SNPJ.

Prireditelj: KLUB ST. 1 JSZ.

KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE

KOMENTARJI

Anglija je v vojni skupno s Sovjetsko unijo. A je v nji še precej takih ljudi, ki bi rajše tolkli po Leninovih soham kakor pa po Hitleru. V začetku februarja to leto, ob zatemnitvi Londona, ko so nad njim dirkali nemški letalci, so zlikovci razbili na Leninovi sohi nos in jo namazali s smolo. So ho je lanskega aprila slovesno odkril sovjetski ambasador Ivan Majski.

"Promotor" piše v Glasilu KSKJ z dne 17. februarja pod naslovom Baragov Svetilnik, med drugim o "partizanih", ki so nekemu dekletu iz Smihela pri Novem mestu prepovedali iti za prvi petek v lanskem juliju k sv. obhajilu. Pravi, da je to jasen dokaz mučenitva za vero. In nadaljuje: "Čilka (tako je bilo dekletu ime) jih ni ubogala, ampak je kljub prepovedi šla omenjeni petek k pobožnosti... Ko se je vračala iz cerkve, so jo v hosti zajeli partizani in jo na mestu obsodili v smrt... Trdijo, da so partizani samo v tej župniji, to je v Smihelu, umorili 87 poštenih ljudi, celo najboljših med dobrimi..."

V isti številki Glasila KSKJ od istega pisca je naštevano: Na Polzevem so partizani odpeljali Župančiča iz Stranske vasi. Vprašali so ga, če je zanje. Odgovoril je, da ne, ker ima otroke in jih mora učiti Boga spoštovati. Ker se ni dal prepovediti so mu mučitelji stopili na roke in noge in ga začeli z nožem klati. Zaklali so ga in umrli je z vero v Boga.

"V Dragatuš so pridrvili divji komunistični partizani in odpeljali župnika Jakoba O. mahna in njegovega kaplana. Čez tri dni so kaplana pripeljali nazaj v Dragatuš, župnika pa so umorili nekje na Kočevskem. Kriv je bil, ker se je udeleževal v Katoliški akciji. Natančnih poročil o njegovi smrti nimamo. Govori se, da so ga živega sežgali na grmadi..."

Tako grede take notice naprej druga za drugo. "Promotor" jih dobiva iz ISTEga vi-ra, kakor jih ob enem dobiva Glasilo KSKJ in drugi slovenski listi v drugačni obliki glede poživov in pokoljev, ki jih uganjajo okupacijske oblasti.

Ako "partizani" res more ženske zato, ker grede k spovedi, in župnike, ker so pri katoliški akciji, in stotero in tisočero drugih ljudi zato ker so pobožni, tedaj bi Promoterja tole vprašali: Ves čas si pravil, da je naš narod blag, pobožen, Bogu vdan, za vero itd. Kako to, da je kar naenkrat tako podivjal? Če pa je še tak

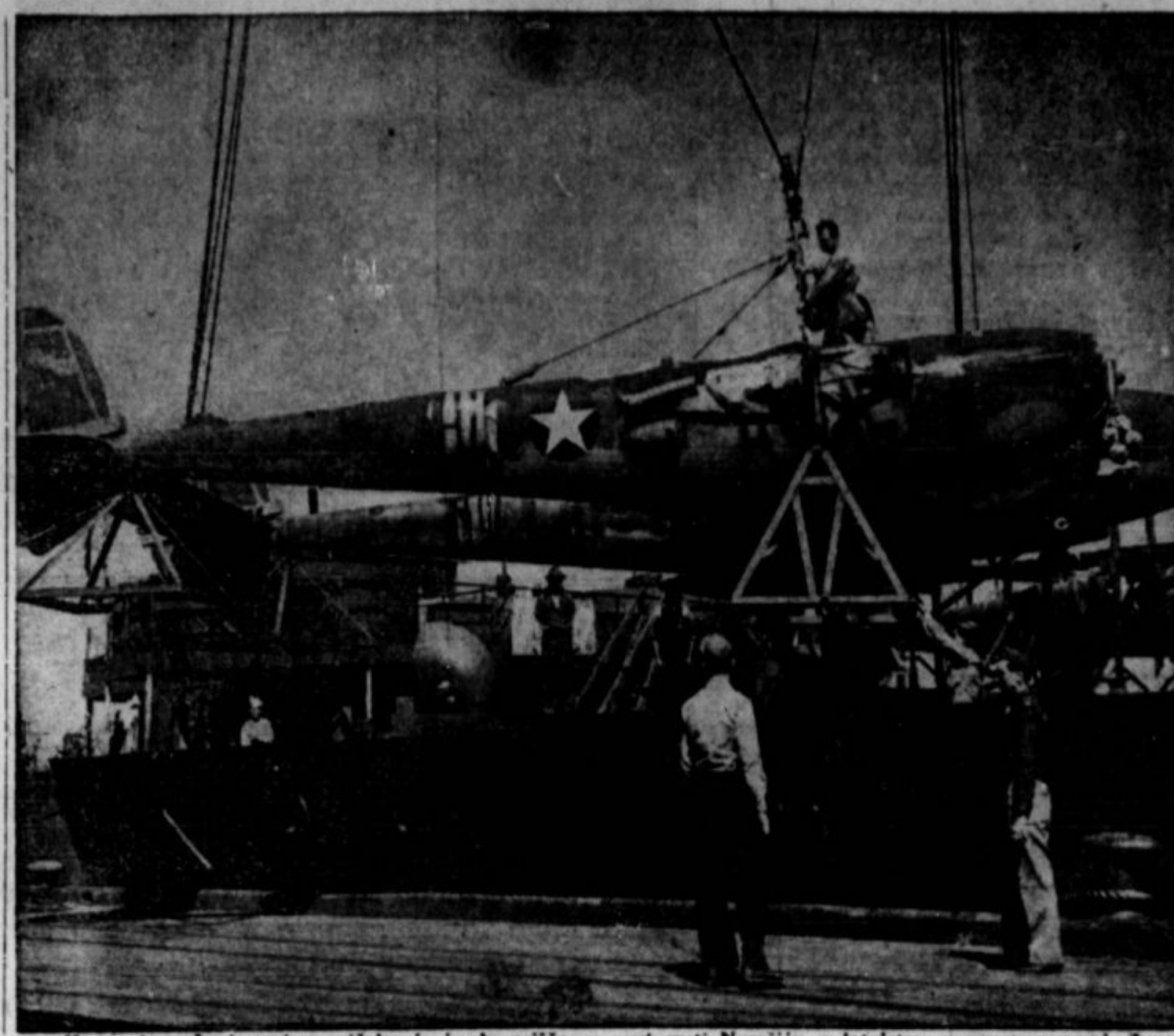
kakor so ga nam slikali, čemu ne bi protektiral svojih hčera, žen in duhovnikov? Saj vendar par partizanov na vaseh nič ne zmore, če jim ljudje ne pomagajo; Bi kaj kmalu od glada poginili. A se zdi kajne, da je to propaganda, prav tako NATANČNO TAKA, kakor so jo "Promoterji" vodili v drugih sličnih socialnih potre-sih in v vojnah, na primer za časa klerofašizma v Avstriji in v civilni vojni v Španiji. A ko je bilo konec, se je dognalo, da je bilo 99 odstotkov tistih poročil o moritvi duhovnikov in nun laž. To, da se grozote v vojnah in v uporih dogajajo, je res, ne le od včeraj, nego od kar zna človek ubiti žival ali človeka. A vzlic temu Jugoslovanskemu informacijskemu centru in Rev. Zakrajšku priporočam, ne obnavljati huj-skajanja, ker onim tam, pa bili živi ali ubiti nič ne pomaga, tu pa je tudi nevarno igrati dvojno vlogo. Namreč nevarno za-to, ker se ljudje, ki vesti v Baragovem svetilniku čitajo, gna-vijo po nepotrebnem, postaja-jo fanatiki, a koristi pa nima nihče od tega — niti cerkev ne kaj prida.

Zveza slovenskih župnij, ki tako rada protestira proti te-mu in onemu, bi se tega običa-ja lahko držala na primer pro-ti fathru Coughlinu, namesto da ga je poslušala. In proti ti-stim njegovim tovarišem, s ka-terimi je koncem konca imel opraviti tudi FBI. Tam bi pro-test kaj pomenil, ne pa proti človeku, ki je ves čas sodelo-val v pomoč Rooseveltovi poli-tiki kakor le malokdo. Mislim Adamiča.

Norman Thomas je po mne-nju patra Ambrožiča sijajen socialist zato, ker dopisuje tu-di v katoliški magazin "Com-monwealth", dasi ni katoličan. Prav gotovo je Rev. Ambrožiču znano, kako je s to stvarjo v Ameriki. Ko imaš nekaj slo-vesa te vpraša ta ali oni list, ali magazin, za članek, ga na-pišiš in ti ga plačajo. Tako je tudi s Thomasom, ki piše v mnogo časopisov in revij, go-vori po radiu, v mnogih slučai-jih zastoji, kot je med sociali-sti navada, a v drugih, ker mu plačajo za spis, ali za govor po radiu, ali za predavanje.

Ambrožič: Thomas je prav gotovo mnogo bolj znan socia-list kot pa kdo, ki je prijal rad selm izpod Triglava.

Seveda je, zato pa ga vprašujejo za članke in mu jih pla-čajo. Kadar bo p. A. toliko znan, pa bo za svoje pisanje tudi več dobil kot pa mu plača Ivan Jerič pri Amerikanskem Slovincu, in pisal bo lahko za

Ko se je sedanja vojna pričela, je imelo osiže, v prvi vrsti Nemčija, v letalstvu ogromno premoč. Temu je sedaj konec. Zavezniške države — posebno Zed. države, so v produkciji letal Hitlerja dohiteli in ga prekosile. Seveda to še ne pomeni, da je nemškega in japonskega letalstva konec. Nemčija in Japonska sta še vedno močni in bo treba še veliko letal, predno se ju zbiže na tla. Na gornji sliki je ameriški bombnik, ko ga dviga-jo z ladje nekje v Avstraliji za akcijo proti Japoncem.

denar tudi v nekatoliške liste, kakor lahko piše Norman Tho-mas v katoliške. Taka je ta stvar.

ABZ je sprejela resolucijo o politični akciji za obrambo Slovenije. Je značilna zato, ker gre mnogo dalje kakor pa resolucije, ki so med nami se-daj v običaju. Nič "apizanja" ni v nji. Sliče smo sprejemali v prejšnji svetovni vojni v JSZ in enako v SNPJ. Ampak ta-krat so bili drugačni časi.

Notranji boj pomeni notra-njo bolezen — pomeni, da je v drobno nekaj narobe. Te vr-ste bolezni so nam uničile de-lavsko politično gibanje in po-sledice so ostale še tudi med nami samimi, v eni izmed onih redkih skupin, ki si je še ohranila nekaj organizacije in skuša tudi sedaj, ko je najte-žje plavati proti tokom.

Rev. Zakrajšek poroča o ne-kem klicu iz Slovenije, ki ga takole poudarja (citirano iz Prosvete z dne 15. feb.): "...Najstrašnejše za nas pa je to, da se že poldrugo leto borimo in umiramo, nam pa ni-sta ne Amerika in ne Anglija spregovorili besede o našem Primorju in Trstu. Dajte, da bosta Amerika in Anglija spregovorili in dali izjavo o tem, da čemo vedeti, zakaj se borimo in umiramo." Dotični, ki je poslal ta klic, bržkone ne ve, da sedaj niti ostali Slove-niji, ki so jo v tej vojni vzeli Italijani in Nemci, ni še nič za-gotovljenega, ne iz Londona, ne iz Washingtona. Adamič zatrjuje, da edino vlada v Mo-skvi se je izrekla za združeno Slovenijo. Pisec te kolone je morda tisto zagotovilo iz Ma-skeve, ako je bilo kje priobče-no, prežrl. Ve pa, da ga iz Washingtona in Londona ni bilo. Kajti če bi bile te dve vladi tako na naši strani kakor se poudarja, potem čemu sploh treba jugoslovanske za-mejne vlade v Londonu in A-meriki, in vrh tega še raznih naših narodnih akcij, kakor je na primer SANS? Ali ne izgle-da vse to nekako tako, kot v cerkvah, ko verniki prosijo svojega pravičnega Boga, da jim naj bo pravičen, pa so vzlic temu deležni le kazni bož-jih?

Matija Pogorelec priporoča v Prosveti z dne 16. feb., da naj SANS poverjenjstvo Jugoslo-vanskega republičanskega združenja razpusti in prevza-me imovino. Pravi, da je bil on v imenu JSKJ zastopnik v J. R. Z. Vendar pa mu je ustroj te organizacije in poverjenj-stva zelo malo znan, kar do-kazuje njegov dopis.

Rev. David J. Reid, pastor episkopalne cerkve sv. Frančiška v Chicagu, je faranom oz-

nanil, da ker ne dobi kuriva (cerkev je namreč greta s par-no kurjavo in kurijo z oljem), ne bo v mrazu več službe bo-žje. V našem starem kraju ni-mo nič vedeli o kaki kurjavi v cerkvah in prezebali v njih da kaj. Pastor je apeliral na merodajno oblast, da naj mu dovoli več olja, ker je določe-no mero že pokuril, pa menda zakon tudi zanj velja. (Možno je, da je s pomočjo "vpliva" le še dobil olja, kajti cerkveni obredi spadajo pod rubriko "narodne obrambe".

Chicago Sun z dne 20. fe-bruarja je govor grofa Sforze, ki ga je imel pod avspicijo končila za vnanje zadeve (the Chicago Council on Foreign Relations) med drugim takole citiral: "Štirinštirideset mili-jonov Italijanov noče fašizma, torej skoro soglasno, z 'izje-mo peščice kriminalcev, ki ga propagirajo v korist svojih krivično pridobljenih boga-stev." Kritiziral je propagan-do zaveznikov, ki jo pošiljajo v Italijo po zračnih valovih (po radiu), katera pravi v bi-stvu: "Strmoglavite Mussoli-nija, potem pa si izberite za njegovega naslednika bolj pri-lagodnega fašista." Namreč takega "nice" fašista, da bo ugaljal demokracijam."

Frank J. Lausche je dobro začel, ne ve pa se, če bo tudi dobro končal. Ko je odredil odsloviti 113 delavcev pri vo-dovodnih napravah, organizi-rani v AFL — ni pokazal kaj dosti razumevanja za take stvari. Delavci stavkajo le v skrajnem slučaju, in še tedaj jih je težko pridobiti vanjo, kajti skoro vsakdo pravi: "Ka-ko bom preživel družino, če ne bom delal?"

V Proletarcu je pisec te ko-lone ob izvolitvi Franka Lausche-ta zapisal, da novi župan lahko postane "national figu-re" — vsej javnosti znana o-sebnost, in vplivna ob enem le, če bo v zadevah socialnih pro-blemov previdno ravnal in po-kazal, da ima široko obzorje. Dosedaj še ni bilo takih zna-kov. Tudi ni bilo prav, da se je izrekel proti temu, da bi ob-čina prevzela "public utilities", ki so sedaj v posesti privatnih korporacij.

Radnička Borba vprašuje: "Kdo je bil večji čestilec Dra-že Mihajloviča: Srbski nacio-nalisti, ali pa komunisti okrog Slobodne Reči in Narodnega Glasnika?" Oboji enako. Se-daj pa so si razdvojeni po li-nijah: Mihajlovič je za zamej-no vlado, enako Srbobran, dru-gi pa so za drugačno Jugosla-vijo kakor je bila. Kako dru-gačna, o tem pa si še niso na čistem.

Vojno sodišče v Ljubljani je obsodilo enajst Slovencev v dosmrtno ječo vsled njihovega ruvarjenja "proti državi". Pla-čati morajo tudi vse pravne stroške. Ampak vseh teh 11 Slovencev je "begstvu", torej izven krajev, ki so pod itali-jansko oblastjo. Toliko slabše pa je za njihove sorodnike, ki so še tam.

V Argentini sta v velikem prepiru "Slovenski list" in re-vija "Njiva" zaradi slovenske-ga, odnosno jugoslovanskega vprašanja. Oba lista sta za združeno Slovenijo in oba za Jugoslavijo. Razlika med nji-ma pa je velika: "Slovenski list" je režimski, in kadar piše o kralju in njegovi vladi, mu pravi "naš kralj Peter II.", "naša vlada v Londonu", "naš vojni minister Mihajlovič", "naš poslanik v Argentini" itd. "Njiva" pa je levčarsko us-merjena in njene simpatije so z Rusijo in partizani.

Hrvatski narodni kongres, ki se je vršil zadnjo soboto in nedeljo v Chicagu, ni bil niti z daleč tako skupen kakor slove-nski, ker katoliška in par drugih večjih skupin ne smo da niso sodelovale s sklicatelji, nego so jih napadale na naj-bolj surove načine, ki jih more prenesti hrvatski tisk, in bog-me, da je v stanju veliko pre-nesti, to ve vsakdo, ki jih po-zna. V pojasnilo kakšnega to-na so se posluževali nasproti-niki kongresa, je sledeče par stavkov iz "članka" hrvatske-ga župnika Rev. Jos. Matuna. Piše med drugim:

"Da, hrvatski kongres se bo vršil, kajti tudi jaz in moja cerkvena dvo-rana sva dobila poziv, da se ga ude-leživa. Well, jaz ne morem iti, moja služkinja kuharica ne zna dovolj hr-vatsko, cerkvena dvorana tudi ne more iti, ker je ona temelj naše cerkve, zato mora ostati na svojem me-stu tudi v nedeljo. Hišnik tudi ne more iti. Star je in bolehen. Tudi je gotovo starec še sit teh 'hrvatskih' kongresov, shodov in sestankov. Imam pa eno stvar, ki jo lahko pošiljam na kongres. Prosim, ne za-merite, ta stvar je moj rumeni pes (žuto pseto) in ime mu je 'Patsy'."

La Parola, ki je protifašisti-čna od kar se je pojavil fašiz-em, in ves čas podpira vnanjo politiko zvezne vlade, je začela v prošlih številkah dvomiti v doslednost vladne taktike napram Italiji in v iskrenost njene politike pri pridobiva-nju ameriških Italijanov na svojo stran. Pravi, da se je med njimi poslužila "darlanizma", to je, da je za svoje zaigovor-nike in v pridobivanju ameri-ških Italijanov za demokraci-jo oprla na italijanske politi-ke, ki so do Pearl Harborja za fašizem in Mussolinija odprto delovali. Tudi sedaj so še faši-

sti, čeprav so se potuhnili in hlinijo zvestobo ameriški vlad-i. V Italiji pa zvezni state de-partment deluje na način, ki daje sumiti, da bi bil priprav-ljen priznati kak drug fašisti-čni režim, samo Mussolinija ne pod nobenim pogojem, ako se Italija umakne iz vojne. To potrjuje celo grof Sforza. Di-plomacija v sedanjem sistemu ni bila še nikoli čedna stvar. Govori nekaj, dela pa nasprotno. "Taka je bila tudi, ko je kovala "trajen mir" po prvi svetovni vojni in ni verjetno, da se je kaj prida pobiljšala.

Se ena podružnica SANSa

Detroit, Mich. — V Detroitu smo ustanovili dne 7. februar-ja podružnico SANSa. Na skupnem zborovanju društev se je pokazalo, da se naši roja-ki zavedajo, da le mi ameriški Slovenci smo zmožni pomagati mučenim in teptanim bratom in sestram v stari domovini.

SANS kljub zaprekam do-bro dela. Priznanje vlade v Washingtonu, izposlovano za Slovenijo, je pomenljivo in za nas ameriške Slovence daleko-sežno. Slovenski ameriški svet bo mogel uspeti le z našo gmo-tno in moralno pomočjo in do-seči to, kar je sklenil SNK v Clevelandu.

Naša podružnica SANSa za Detroit in okolico bo imela svojo drugo sejo v nedeljo dne 7. marca ob 2. popoldne v Slo-venskem delavskem domu, 437 S. Livernois. Vabljeni ste vsi, ki ste bili na ustanovnem zbo-rovanju in vsi, ki niste poza-bili, da vas je rodila slovenska mati. Vsa društva, ki niso ime-la svojih zastopnikov na usta-novnem zborovanju, naj to store sedaj. Društva kot posa-mezniki, prav vsi, moramo po-stati člani te zgodovinsko po-membne organizacije. Vsi pri-spevki so prostovoljni, vsak naj da kolikor more mesečno, najmanjši darek bo rešil ko-šek Slovenije.

Delujemo za popolno zmago naše nove domovine in poma-gajmo našim krvnim bratom in sestram v stari domovini.

Lepa je vrtna greda, če mlada roža jo krasi, še lepše je srce človeško, če plemenitost v njem živi.

Lia Menton, tajnica.

Cemu je nadškof Spellman šel v Španijo in potem v Italijo in v Vatikan?

(Nadaljevanje s 1. strani.)

dr drugega ima za izvoz. Predsednik Roosevelt ji je obljubil po vojni turistov, po-sojila, in pa obnovitev zgodo-vinskih spomenikov in palač, ki so bile porušene v civilni vojni. Argentina pa jo zalaga z žitom. Tudi iz Amerike pre-jema mnogo živil, pogojno, da jih ne sme prodati Nemčiji, nego porabiti za svoje prebi-valstvo.

Nadškof Spellman je odšel dne 20. feb. iz Madrida v Rim. To je zanimivo zato, ker mu je Mussolinijeva vlada zajam-čila policijsko varstvo, čim pride na italijansko mejo, če-tudi je član "Italiji sovražne-ga naroda."

S kakšnimi obetanjji je pri-šel v Italijo?

V Vatikanu se je sešel tudi z Mussolinijevim zetom gro-fom Cianom, ki je bil do ne-davna italijanski minister vna-jnjih zadev, sedaj pa je Musso-linijev poslanik pri papežu.

Tako je Mussolini prvič v tej vojni prišel v direktne zve-ze z ameriškim neuradnim po-slancem. Kaj obetamo Italiji, če se umakne iz vojne?

To vedo točno le v državnem departmentu. Gotovo je, da slovenski narod nima vzroka, da se bi veselil takih obiskov. Kajti naj se kupčije z Italijo tako ali drugače, s tajno ali pa z odkrito diplomacijo, gotovo je eno: Slovincem se v teh me-šetarjenjih nič ne ponuja, pač pa lahko postanejo še večja žr-tev kakor so bili v prejšnji vojni.

Joseph Martinek, ki bo pre-daval na tej seji, je tukajš-jim našim delavcem znan sodrug. Pridite ga poslušati.

ZA LICNE TISKOVINE
VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH
SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO
Adria Printing Co.
1838 N. HALSTED STREET, CHICAGO, ILL.
Tel. MOHAWK 4707
PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI PODPORNI JEDNOTI

USTANAVLJAJTE NOVA DRUŠTVA. DESET
ČLANOV(IC) JE TREBA ZA NOVO DRUŠTVO

NAROČITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Naročnina za Združene države (izven Chicaga) in Kanado \$6.00
na leto; \$3.00 za pol leta; \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero
\$7.50 za celo leto; \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Naslov za list in tajništvo je:

2657 So. Lawndale Avenue
Chicago, Illinois

Napadi na Adamiča pokvarili vtise o naši skupni akciji

(Nadaljevanje s 1. strani.)

govo poročilo med narodom napravilo dober vtis, ne pa izkazalo proteste in denunciacije v njegovih lastnih krogih.

In kaj so učinki?

Verjamen, da si je prav vsak član deputacije, posebno Adamič, ki se je vendarle za doseženje sprejema največ trudil, prizadeval pred Wellesom napraviti najboljši vtis. Uverjen sem, da so bili v tem oziru enotni vsi ostali člani deputacije.

Vse kar bi potem še potrebovali, bi bilo to, da sestavijo skupno izjavo o posetu, ki pa ne bi smela imeti značaja navadnega časnikarkega "reporterstva", nego ki bi bila zbrana v takih besedah, ki bi povedala dejstva, ne pa kot kosček tjavendanskega zapisa.

Cemu se je to površnost po tolikem trudu, da pride deputacija v Washington dovolilo, bodo nedvomno pojasnili drugi člani deputacije. A tudi ako to še tako dobro store, PRVA pomota je bila izvršena. Ničesar več je ne more izbrisati.

Popraviti se še more. A njegove posledice ostanejo.

Po obliki — protest

Kmalu smo uvideli, da obisk deputacije k Poolu in Wellesu ni bil tako dramatičen in zgodovinski, da ga ne bi mogli pokvariti celo nekateri izmed tistih, ki so 5. in 6. dec. obljubili delovati v znamenju sloga za skupen program.

Dokaz so napadi na Adamiča v Ameriški domovini in posebno pa še protesti Zveze slovenskih župnij, ki je v svojih telegramih najvišjim uradnikom zvezne vlade izjavila, da zastopa več Slovencev v Ameriki kakor jih je, Adamič pa nikogar razen samega sebe. Tragedija v takih "cheap" manevrih je, da je Adamič častni predsednik SANSveta, in SANS tudi pravi, da zastopa toliko Slovencev, kolikor jih je v Ameriki. In pa, da je bila zveza slovenskih župnij zastopana na slovenskem narodnem kongresu, in da je bil eden izmed njenih najenergičnejših članov Rev. Oman, izvoljen v SANS.

Torej bi bilo logično, da bi bil lahko župnik Oman protestiral proti Adamiču v odboru SANSa, namesto da se je v ta namen poslužil firme slovenskih župnij.

Kako nediplomatično, ali pa s predsodki, se je delalo, ne vemo, a znane pa so nam posledice. Kako je prišlo do tega?

Zakrajškovo poročilo

Sledeče citiram Zakrajškovo poročilo o posetu pri Wellesu o Adamičevih izjavah, ki je med drugim dejal (vzeto dobesedno iz Prosvete z dne 27. januarja 1943):

"L. Adamič je najprvo pojasnil namen prihoda deputacije v Washington in poudaril, kako ameriške državljanke slovenskega rodu razburja-

jo časnikarska poročila o poklonih naše vlade Italijanom in Avstriji, zlasti grofu Sforzi in Otonu Habsburiku. To pa ima naravni vpliv na nje, da izgubljajo, četudi nehoti, tisto navdušenje za sodelovanje s svojo vlado za smago, zlasti za nakupovanje vojnih bondev, ki bi ga drugače kot navdušeni Američani imeli in so ga imeli."

Cemu razprti?

Po objavi poročila o tem dogodku se je, kolikor meni znano, prva oglasila s "protestom" proti Adamičevim izjavam, kakor jih je objavil tajnik Zakrajšek, Ameriška domovina v Clevelandu, v uvodniku z naslovom, "Nerodno ste povedali, g. Adamič. Na prej citirane besede L. Adamiča, vzete iz Zakrajškovega poročila, pravi uvodnik v "A. D." z dne 1. feb. med drugim:

"Izjavljamo, da kdor nekaj takega trdi, da: ali nalašč črni ameriške Slovence, ali pa ne ve, o čem govori. Nadalje izjavljamo, da ameriški državljani kupujejo vojne bonde in znamke, ne samo s istim navdušenjem, kot smo jih od vsega začetka, ampak jih kupujemo vedno z večjim navdušenjem in skušamo vložiti vanje vsak naš razpoložljiv dolar."

Članek zaključuje (s poudarnim tiskom): "Mi smo že sili teh naših 'državnikov', ki so postali kar čez noč naši 'voditelji', ne da bi jih kdo za to postavil ali izbral. Ako nas bodo še nekaj časa 'vodili', nam bodo, res vzeli dobro ime, ki smo ga imeli vsakdozi."

"Ako hočete Vi, g. Adamič, podajati take izjave v svojem imenu, ako hočete pošiljati čestitke komunistom v Jugoslavijo, je to Vaša stvar. Odločno pa protestiramo, da bi govorili v imenu ameriških Slovencev, ker vidimo, da ne veste, kaj govorite. Ne silite nas, da bomo morali reči: Bog, reši nas naših prijateljev, sovražnikov se bomo že sami..."

Tako piše Ameriška domovina. Njen urednik je ožji znanec Rev. Zakrajška. Težko, da bi James Debevec ta članek priobčil, ne da bi dobil navdahnjenja od nekod. A na to še pridemo.

Zveza župnij protestirala

Rev. Zakrajšek je po slovenskem kongresu ugotavljal komurkoli da SANS zastopa VSE ameriške Slovence. Kajti na kongresu so bili zastopani vsi krogi tukajšnjega našega naroda. Ta ves narod je dal med drugim zaupanje tudi Adamiču s tem, da ga je izbral za častnega predsednika SANSu.

A nienkrat vidimo, da v resnici Zveza slovenskih župnij zastopa kar tri sto tisoč Slovencev, torej kakih petdeset tisoč več, kot pa cenimo, da jih je v tej deželi. Sicer pa — kaj pa v sedanjem času astronomskih števil sploh pomeni taka malenkost!

Kaj pa Father Oman?

V pojasnilo onim, ki žele, da mi financiramo SANS, drugi

pa bi le "protestirali", naj tu znova navedem protest Zveze slovenskih župnij, v katerem je eden najvplivnejših duhovnikov župnik John J. Oman v Clevelandu. Rev. Oman je ob enem tudi odbornik SANSa.

Torej ta zveza slovenskih župnij je poslala državnemu tajniku Cordellu Hullu, podtajniku državnega departmana Wellesu in pa direktorju za vojne informacije Davisu proti Louisu Adamiču "v imenu 300.000 katoliških Slovencev" v Ameriki sledeči protest:

"Zbrani na redni letni seji 'Zveze slovenskih župnij v Ameriki' polnomočni kvalificirani zastopniki, kar največjemu protestiramo v imenu 300.000 katoliških Slovencev v tej deželi ter kar najodločnejše zanjemo obtežila, izjavljamo Mr. Louisu Adamiču, ki jih je napravil 15. januarja 1943 v uradu pomožnega državnega tajnika, namreč, da je zaupanje ameriških Slovencev do svoje vlade omajano ter njih sodelovanje v vojnem naporu s tem v takem obsegu zmanjšano, da so nehali kupovati vojne bonde."

Mr. Louis Adamič ne zastopa slovenskega naroda, katerega zvestoba do vlade Zedinjenih držav ni bila, v preteklosti nikdar dvomljiva, ter Vas zagotavljam, da tudi v bodočnosti ne bo nobene prilike dvomiti o tem."

Da ponovim: Adamič je bil v Washingtonu z deputacijo, ki se je predstavila za ZASTOPNICO VSEH Američanov slovenskega rodu. Poleg Adamiča je bil njen glavni predstavnik, kot že omenjam prej, tajnik SANSa, Rev. Zakrajšek. Pa pride teden ali dva pozneje druga skupina s telegrafnim protestom k istemu Wellesu, in poleg enako še h Hullu in Davisu, ter ugotavlja, da Adamič, eden izmed vodij deputacije SANSa, ni zastopal nikogar razen sebe, kajti le on, zveza slovenskih župnij, reprezentirajo ameriške Slovence — celo 50 tisoč Slovencev več kakor jih je v tej deželi. Slovencev po zavednosti pa še toliko ni.

Cemu se postavljati v slabo luč?

Zanašam se, da bodo tisti člani deputacije, ki so bili pri Poolu in potem pri Wellesu z Adamičem in Zakrajškom, pojasnili kako in kaj. Razumem, da je stvar delikatna, in da lahko še bolj škoduje kakor je že, toda vse to zakrivati pa tudi nima nikakršnega smisla. Naj ljudje vedo, kako in kaj, namesto da bi mislili, kako je vse rožnato. To, da ni vse prav v državi Danski, pokazuje tudi izjava gl. odbora Ameriške bratske zveze. In njen predsednik Janko N. Rogelj je bil član deputacije v Washington. (Rezolucija ABZ je objavljena v tej številki.)

Najbolj se čudim Rev. Omanu. Je v odboru SANSa in s tajnikom odbora Rev. Zakrajškom si nista tujca. Po kakšni pobudi ali nesporazumu se je Zveza slovenskih župnij lotila nevhvaležne naloge demonstrirati proti človeku, kakor je Adamič, in ga denuncirati za samopostavljenega voditelja? Mar ne bi bilo boljše, da bi Rev. Zakrajšek s svojim vplivom dokazal kolegom v zvezi slovenskih župnij — ki je predvsem le clevelandška organizacija, in zastopa, v kolikor jih, le farane v Clevelandu in okolici, da prenašajo proteste ne bodo koristili ne župnijam, ne Slovincem. A ADAMIČU NE BODO PRINESLI NIKAKRŠNE ŠKODE?

Kaj Adamič pravi k protestom?

V Glasu Naroda z dne 15. februarja čitam, da ga je o obšodbi zveze slovenskih župnij obvestila Anna P. Krasna, ki ji je v angleščini takole odgovoril:

"Dear Mrs. Krasna:— Someone sent me yesterday's 'Glas Naroda' containing your comment on my current unpleasantness with the Zveza slovenskih župnij v Ameriki. I am leaving tonight for the West, to be gone for about a week, and I haven't time to write you fully. This is merely to say that the protest against me to the State Dept. is a complete and probably willful distortion of what I said; that what I did say was said after reaching agreement on the matter with the delegation; and that one member of the delegation supplied facts out of his own experience and observation supporting the view which I stated to Mr. Poole of the Office of Strategic Services and to Mr. Sumner Welles. I do not intend to defend myself. As I feel at the moment, explanations—if any are necessary—will have to come from members of the delegation. You are free to publish this letter in English or in exact translation."

Sincerely, Louis Adamič."

Kaj naj si v vladnih uradih mislijo o nas, kadar dobe take

denunciacije in izjave?

In kako naj vpliva to na naš narod, ki je odboru SANSa pripravljen pomagati, ki zbira prispevke in ustanavlja podružnice, samo da bi akcija boljše uspela?

Ali se gre torej le za narod, ali pa se nekateri boje, da po tej vojni pride nov red in stari privilegiji pa se potopijo v zgodovino?

Kako je s financami?

Za uspešno podvzetje je treba v takih akcijah zaupanja med ljudstvom. V Prosveti smo čitali, da je SNPJ dovolila SANSu \$5.000, tisoč takoj, in ostalo, ko pride gibanje v pravi tir in bo potrebovalo nadaljnjih vsot.

ABZ ima to vprašanje na splošnem glasovanju. ZSZ je prispevala vsoto \$500 in pomagala bodo njena društva. Zelo dobro se odzivajo, kot čitamo v dopisih, društva SNPJ.

Gl. odbor KSKJ je sklenil prispevati tisoč dolarjev, toda le pod pogojem, da se prenese v blagajno SANSa ves sklad JRZ.

Moje mnenje je, da je bil tišji prgoj prav tako nediplomatičen, kakor Zakrajškovo poročilo o Adamiču. Razlika je le, da s te strani ne bo nobene afere, ker tu nimamo zveze slovenskih župnij, ki se bi v imenu 300.000 Slovencev rajše ukvarjala s protesti nego pomagala.

Po mojem mnenju bo sklad JRZ SANSu na razpolago in en odbor, ki ga ima v področju, je že sklenil tako. A pogoj vse-kakor diši po starih napadih sovražnega tiska, ki je venomer ponavljal storijo o "ukradenem milijonskem fondu".

Na razpolago pa mu more biti le, če se SANS odločno izreče delati v duhu na narodnem kongresu sprejetih resolucij, ne pa se pečati s spletkami in z dvojnimi vlogami. K dohodkom, da znova poudarim, bi morala veliko več pomagati tista skupina, ki je Hullu, Wellesu in Davisu izjavila, da zastopa 300.000 ameriških Slovence. Kajti naj bo komu všeč ali ne — dosedaj so po kongresu — tako pričajo poročila v listih, prišli skoro vsi prispevki iz krogov, ki jih zveza slovenskih župnij prav gotovo ne zastopa.

Glede partizanov

V gibanju ameriških Slovencev za osvoboditev Slovenije bo malo izdalo, če se poleg že itak dovolj drugih razlik razplamte strasti še vsled "partizanov".

O tej stvari mi ne bomo odločevali, lahko pa imamo svoja mnenja. Ni pa potrebno, da bi s temi mnenji porušili slogo, ustvarjeno 5. in 6. dec. v Clevelandu.

Verjamen: Katoliški krogi so odločno proti partizanom, ne zato, ker so za četnike, pač pa, ker smatrajo partizansko uporništvu ob enem za nevarnost katoliški cerkvi.

In enako verjamen, da je večina naših takozvanih naprednih Slovencev s svojimi simpatijami za partizane ne zato, ker "more duhovnike" — tega niti ne verjamejo ne, ampak ker so to edine skupine, ki so se uprle rabljev iz Berlina in Rima ter Pavličevim ustajšem.

To poglavje medsebojne borbe je samo na sebi tragično, a povsem razumljivo. O njemu tu ne mislim razpravljati.

RAZGOVORI

(Nadaljevanje z 2. strani.)

Daroval ga je Thomas Petrich. Opomnila me je v pismu, da sem napravil precej pomot — kot na primer mesto Joseph Kosic bi moral biti Korsic, ter namesto Anton Sams st. bi moral biti Semec st. Še njeno ime nisem prav zapisal. Mesto Kristina bi moralo biti Katherine. Piše mi: "V svojem življenju so mi dali že vsakojaka imena — Katra, Anica, Micka — samo Kristina še nikoli." Upam, da mi sodružica Kraine oposti in nadaljuje s svojim dobrim delom. Več o ruskem relifu in programu v prihodnji številki.

Vojni bondi in znamke so vloga državljanov v svojo deželo.

Jos. Martinek o pomenu sedanje borbe na vzhodni fronti

V petek 26. feb. bo v Slov. del. centru predaval tajnik Čehoslovaške narodne zveze o predmetu, ki je baš sedaj najbolj v ospredju. Namreč o pomenu Hitlerjevih porazov in ruskih zmag za Nemčijo, centralno Evropo, za Balkan in sploh za vse dežele na evropskem kontinentu.

Martinek je v svoji poziciji v najožjih zvezah s čehoslovaško vlado, ki je izmed vseh zamejnih vlad najbolj liberalna, najdelavnejša in najbolj spoštovana. Z Rusijo ima boljše odnose kot katera že si bodi druga vlada.

Sodrug Martinek je v svojih izjavah zelo stvaren, strpen, in vrh tega tudi pozna predmet, o katerem predava. Vstop na to predavanje je vsakemu prost.

Nova prireditelj za slovenski relif

Chicago, Ill. — Slovencem tu in v okolici naznanjam, da bomo imeli v nedeljo 30. maja veliko prireditev v pomoč trpeti Sloveniji. Vršila se bo v Bohemian American Hall, ravno tam kot lansko leto. Na programu bomo imeli lepo igro in petje.

Vsa slovenska društva in klube prosim, da ne prirejajo na ta dan svojih prireditev, ker dolžnost vseh slovenskih društev je, da sodelujejo v nedeljo 30. maja pri tej tako potrebni in plemeniti stvari. Slovenci in Slovenke v Chicagu in okolici, odločite se že danes, da pridete gotovo na to prireditev, ker dolžnost nas vseh je, da darujemo vsaj en dan v letu umirajočim rojakom v starem kraju.

Za podružnico št. 8 JPO-SS. Anton Krapenc, predsednik.

Prijatelj Proletarca v Chicagu in v vseh sosednih naselbinah

Chicago. — Vsako leto meseca marca imamo prireditev v korist Proletarca in letos je ob enem združena neposredno z ruskim relifom.

Več o tem je v drugem dopisu v tej številki.

Odbor si prizadeva, da bo spored čimbolj pester. Na prijatelje tega lista in člane kluba št. 1 JSZ pa se obračamo z željo, da pomagajo prodajati vstopnice, ki so po 50c v prodaji in 60c pri blagajni.

Program se prične ob 3. popoldne v dvorani SNPJ. Po končanem sporedu bo plesna zabava.

Ako vsak naročnik Proletarca v Chicagu stori kolikšak j uspehu te priredbe, bo dvorana gotovo napolnjena.

Omenili smo že v prejšnji številki, da bo pela med drugimi sopranistka Clara Zaritsky Elvove arijo iz opere "Carmen", skladbe znamenitega ruskega umetnika Čajkovskega, in ruske narodne pesmi. To bo ena izmed novosti na naše modro. Ona je zelo znana pevka in je dobila priznanje in nagrade že v mnogih nastopih.

LISTNICA UREDNIŠTVA

A. F., Waukegan. — Na kuverti Vašega pisma ni bilo pri imenu ulice označeno, ali je številka na "No." (severni) ali "So." (južni strani). Pri vsaki taki pomoti ima tukajšnja pošta sistem, da pošlje pismo na dotično številko najprvo na severno stran tiste ulice, in ako tam takega imena ni, potem šele pismo pošlje na južno stran. Tako je romalo štiri dni in je prišlo prepozno za objavo v prejšnji številki, ker smo ga prejeli šele v četrtek.

Cemu tisti, ki venomer poudarjajo svoj radikalizem, niso tudi aktivni za radikalizem?

Delo dobite

v lumber yardu pri Turner Manufacturing Co. 2309 S. KEELER AVE.

Stalna služba in obilo nadurnega dela.

Nobene starostne omejenosti. Skušnje nepotrebne.

Zgledite se takoj!

Clanstvu pevskega zbora Svobode

Detroit, Mich. — Apelliram na članstvo pevskega zbora Svoboda, da se gotovo udeleži prihodnje seje v marcu. Na nji bo treba skleniti, kam oddati denar od zadnje prireditve.

Na seji 14. feb. je bil poset bolj slab, vsled tega nismo napravili o tem nobenega zaključka. — Tajnik.

Nabožni predmeti katoliške cerkve sedaj izdelovani v Ameriki

Nobena cerkev, razen morda pravoslavne, nima z nabožnimi predmeti več trgovine kakor katoliška. Vsako leto prodajo v Zed. državah za milijone dolarjev mašnih bukvic, slik, "pildkov", razpel, podob svetnikov in svetnic, molkov, križcev, svetinj, predmetov za kincanje cerkva itd.

Večino te robe je dobivala do sedanje vojne iz Italije in Nemčije, nekaj tudi iz drugih dežel. Sedaj, ko jim je dovoz to deželo zaprt, so dobila naročila za vse to versko blago tukajšnja podjetja, veliko pa ga izdelujejo že tudi katoliška podjetja.

JEZA

"Zakaj se pa Jera tako jezi na svojega ženina?"

"Prosim, ga je, naj ugane, koliko je stara."

"No, in?"

"In on je ugibal."

DRŽAVLJANSKI PRIROČNIK

nova knjižica, s poljudnimi navodili kako postati AMERIŠKI DRŽAVLJAN.

Poleg vprašanj, ki jih navadno sodniki stavijo pri izpitu za državljanstvo, vsebuje knjižica še v II. delu nekaj važnih letnic iz zgodovine Zedinjenih držav, v III. delu pod naslovom RAZNO, pa Proglas neodvisnosti, Ustavo Zedinjenih držav, Lincolnov govor v Gettysburgu, Predsedniški edinjih držav in Poedine države.

Cena knjižice je samo 50 centov s poštno vred.

Naročila sprejema: Knjižarna Proletarca 2301 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILL.

POSUŠAJTE

vsako nedeljo prvo in najstarejšo jugoslovansko radio uro v Chicagu od 9. do 10. ure popoldne, postaja WGES, 1360 kilocycles. Vodi jo George Marchan.

PRISTOPIJTE K SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI

NAROČITE SI DNEVNIK "PROSVETA"

Stane za celo leto \$6.00, pol leta \$3.00

Ustanovljajte nova društva. Deset članov (ic) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.

Dr. John J. Zavertnik

PHYSICIAN AND SURGEON 3724 West 26th Street Tel. Crawford 2212

OFFICE HOURS: 1:30 to 4 P. M. (Except Wed. and Sun.) 6:30 to 8:30 P. M. (Except Wed., Sat. and Sun.)

Res. 2219 So. Ridgeway Ave. Tel. Crawford 8440 If no answer — Call Austin 5700

BARETINCIC & SON

POGREBNI ZAVOD Tel. 20-361

424 Broad Street JOHNSTOWN, PA.

SLOVENSKE IN ANGLEŠKE KNJIGE

Največja slovenska knjigarna v Zed. državah

Pišite po cenik PROLETARCU

2301 S. Lawndale Ave., Chicago

Worker's Sacrifices

Eddie Rickenbacker has told us of sacrifices which makes ours seem trifling indeed. While this is true, let us not forget that workers are employed under dangerous conditions, often needlessly so.

A sixteen year old girl, working on material to put our fires from incendiary bombs, died on January 21, due to methyl bromide poisoning. Her father and grandfather, and two others from the same plant are in the hospital, also poisoned. These are only a five compared to the 46,300 workers killed and 4,000,000 injured since Pearl Harbor. This is far more than the 58,307 casualties in the armed forces announced in the same period. The dangers and hardships of the production front are important at this time because anti-labor interests are keeping an untrue picture before the public in order to discredit organized labor.

Dangers of war work, sordid life in trailer camp colonies with no sanitation facilities, crowded boarding houses and eating places, transportation problems—many travel twenty-five to seventy miles a day to work—lack of medical care, voluntary sacrifice of the means for preventing exploitation at work (right to strike), voluntary sacrifice of the right to move to a better job in many war work centers—these are a few of the hardships American workers are facing today. Yet our production has exceeded all previous records and we have turned out a volume of goods unequalled by any nation in the world's history. — A. F. L.

Labor Rises To The Crisis

In the formation of the American Labor Conference on International Affairs we have tangible basis for hope of the sort of labor statemanship for which The New Leader has been calling. Signs continue to mount that this war, which is being fought with the people's blood, sweat and treasure, is building up to a tragic let-down. While our eyes are on battles and production lines sinister forces are moving in—both here and abroad—to grasp the fruits of victory and use them for evil ends.

A lot of good thinking has been done. Plans have been drawn to meet the post-war crisis at home. Schemes for world government have been drawn up and discussed. But all of this has occurred in a vacuum. The power of the voters has not been enlisted. Unless something happens—something greater and more decisive than we have up to now—the defeat of Hitler will leave the world naked to the next rush of dictatorial oppression.

The British trade unions are ready to play their part. In this new organization the millions of American workers are at last united. The AFL, the CIO and the Railway Brotherhoods have combined forces. Both among its trade union leaders and its scholars and experts the new Conference has the right sort of personnel. If this move succeeds, we shall have a situation entirely different from that which proved to be the prelude to tragedy in 1918. This Conference can mobilize millions of voters and put power behind the right ideas for peace.—The New Leader.

COURT KILLS PACT FOR UNION SHOP IN DEMOCRATIC SOUTH

Florida Justice Sees Closed Shop As Showing War Effort

JACKSONVILLE, Fla. — (FP). — Ruling that the closed shop interferes with the war effort, Circuit Court Judge Miles W. Lewis ordered the Moore Pipe & Sprinkler Co. to cancel its closed shop contract with the United Assn. of Plumbers and Steamfitters local here.

State Atty. Gen. J. Tom Watson, using the suit as a test case for his campaign to banish the closed shop from Florida, asked the court last July to outlaw the closed shop as "an undue restraint upon the rights of citizens of Florida."

Lewis failed to rule on Watson's main contention, basing his decision on the statement that the closed shop hampers war production.

AFL Pres. William Green announced that the ruling would be appealed to the U. S. supreme court.

"We are confident," Green said, "that an ample series of judicial decisions prove that this decision will be swept aside by the supreme court."

So important did the AFL consider the case that it had its chief counsel, Judge Joseph Padway, appear for the union.

LEON'S FANTASTIC CLAIM

Leon Henderson claims to have saved consumers about \$6,000,000,000 and the government about \$25,000,000,000 by keeping prices under control. Like many other claims of Henderson, this one is pure bunk.

In the first place, Henderson has not kept prices in check. Any housewife in the land will confirm that statement.

In the second place, the "savings" which Henderson estimates are based on the difference between established ceiling prices and prices which he claims would have prevailed had there been no control.

Every housewife knows that "ceiling" prices are a joke. Very few merchants pay any respect to them and the O. P. A. has done nothing to compel them to obey the law.

The simple truth is that during his brief but ill-starred administration Henderson coddled up to profiteers and neglected consumers. Almost daily prices have been raised, actually or through the cheapening or adulteration of goods. The prices consumers pay bear no relation to the "official" ceilings on which Henderson based his fantastic calculation.—Labor.

THE BRITISH WAY

London, Jan. 13.—A dealer who sold one chicken above the maximum price this week was fined \$500—another reason why rationing and price fixing in this country is generally popular.

THE MARCH OF LABOR

That Fake "Equal Rights" Amendment

The American Federation of Labor has rendered a timely service by again warning Congress and the country against the so-called "equal rights" amendment. The passage of this amendment "would place in jeopardy all laws protecting women in industry," A. F. of L. declares.

That presents the entire proposition in a sentence. For 20 years, a small group of women, styling themselves the Woman's Party, have been acting as a sort of "women's auxiliary" to the National Association of Manufacturers. They have been lavishly financed. In fact, they have had so much money that they have been able to invest a fortune in a headquarters and have maintained a paid lobby.

They have camouflaged their real objective so cleverly that they have deceived many intelligent, progressive members of Congress. "In some states," they say, "there are laws which discriminate against women, and the only way to get rid of them is to pass an amendment to the Federal Constitution."

What they fail to state is that there are laws on the state statute books which favor women—especially in industry—and that the "equal rights" amendment would wipe out these good laws, as well as the bad laws.

As the A. F. of L. points out, the American labor movement is in favor of retaining on the statute books every law which helps women; and it is in favor of repealing every law which discriminates against women. That can only be done by repealing the bad laws and retaining the good laws.

When the Women's Party, year after year, persists in demanding that the good laws go out the window with the bad laws, we feel we are justified in concluding that those who put up the funds for the Woman's Party are primarily concerned in destroying the good laws—that is, the laws which protect working women and which for years have been vigorously assailed by such reactionary organizations as the National Association of Manufacturers.—Labor.

ACROSS THE SEAS

Watch Hjalmar Schacht. The number one German economist may soon pop into the headlines as the Nazi peace emissary. . . . There are many keys to the mystery of French politics, but we follow the principle — *cherchez le franc!* It happens that some two or three billion dollars in French assets will become subject to the control of the French Government that is finally set up in France. Getting in on the ground floor in Africa may be the way to Paris power. . . . A year ago, Dr. Schmidt, chief of the Press Department of the Berlin Foreign Office, was saying: "The superiority of the German command has completely frustrated the Soviets—the German Army will, with the start of the warmer season, attack and destroy the remaining Soviet armies—one thing is certain: the Russian army will no longer exist in the summer of 1942." . . . Warder Norton, the publisher, has denied the reports that Jose Ortega y Gasset, (famed author of the Revolt of the Masses) is a prisoner of the Nazis in Germany. He reports Gasset safe and well in Lisbon, where he's giving lectures at the university. . . . The reshuffles in the Chinese government are said to be shifts to the right and isolationism! There is considerable bitterness over the eye-dropper Allied aid. Bankers, whose position had promised international help, are losing out (particularly because of the loss of their business bases on the coast) and party bosses of the Kuomintang, like the Chen brothers, are moving in. . . .

Mathew Low in The New Leader.

LITTLE LUTHER

"Deep in the heart of Texas, They're Putting Labor in Chains," Little Luther was singing.

"Where do you learn such crackpot drivel," his father demanded.

"From Johnny Jones. His pop's a union man and he was telling Johnny how they're planning a new law down there that will make union organizers ask the cops' permission to go to the toilet."

"Such nonsense. Like many others of our fine, patriotic legislatures, the Lone Star state is enacting legislation to make labor unions responsible. In fact, to protect them from themselves."

"You sound like Eddie Rickenbacker with a Chamber of Commerce dinner on his belt."

"I don't have you slandering a hero, Luther. If I hear another word against him from you, I'll wash your mouth out with soap."

"Then why is he spending all his time slandering labor unions?"

"Why, he's not against unions, that is the honest unions. He says so himself. He just wants to protect the soldier boys from the dishonest ones."

"Like Hitler wanted to protect the Slovaks from the Czechs?"

"No. Like the State Department wanted to protect the North Africans from French politicians."

FREE MAIL PRIVILEGE DENIED U. S. BUREAUS

Government agencies no longer would be permitted to send out mail without paying postage, under action taken this week by the House. Republicans lined up solidly behind the prohibition.

At the same time, a proposal to curtail the franking privilege of Congressmen was defeated.

No one loves the man who he fears.—Aristotle.

ALL THINGS CONSIDERED

By HOWARD VINCENT O'BRIEN, In The Chicago Daily News

Dire things happen when government invades the domain of private enterprise. Take the case of the Ida B. Wells Homes, built by the Chicago Housing Authority for Negro families who would otherwise be without decent lodging.

This project was opened 18 months ago and, unfortunately, has been a losing venture. There was a deficit. The government was in the red, to the extent of \$156.49.

Some 1,650 families, none of them having an annual income of more than \$1,107 (the average was \$759, or \$14.54 a week) had been provided with shelter; but the burden had been too great. The government, after 18 months of altruism, was \$156.49 in the hole.

In the Red

Statisticians tore their hair. Had they known about it, editorial writers would have written editorials. Another socialistic venture had failed. Another case of boondoggling could be chalked up against the New Deal. It was terrible!

Seven thousand people, had lived in "Welltown"—"the happiest community in the world," they called themselves—but as a business proposition, it was no go. They had paid out more than half a million dollars in rent; but they had fallen short of solvency by \$156.49—1/800 of 1 per cent.

Here was a crisis. And this is the way it was met.

Crisis

The Ida B. Wells Community News got out a special edition, inviting everybody to attend a birthday party for the superintendent, Mr. Oscar Brown.

In his honor, everybody was asked to contribute to a fund for the liquidation of the \$156.49 deficit. Gifts were to be no less than a dime, nor more than 15 cents.

The party was a great success. Under pennies and nickels, the tenants of the Ida B. Wells Homes buried that shameful deficit; and now, after 18 months of operation, can say that their financial record is without blemish.

Congratulations to Mr. Oscar Brown, the people of "Welltown," and the Chicago Housing Authority.

Hoarding of Clothing May Bring Rationing

Reports that panicky consumers are making a run on clothing stores throughout the country brought from the O. P. A. this week an assurance that there is no immediate intention of rationing wearing apparel.

The buying spree, it is said, is rapidly depleting stocks. In Washington sales of woolen coats, suits, dresses and furs are said to be unprecedented.

If the panic continues, O. P. A. officials said, rationing may be necessary to protect non-hoarders.

1942 FARM INCOME LARGEST IN HISTORY

The largest in history! That's the way the Department of Agriculture this week referred to the 1942 income of American farmers, which hit the all-time high of \$18,700,000,000—about \$4,743,000,000 above 1941 and more than \$1,500,000,000 greater than in the best year of the last World War.

The income for this year, according to the Department, will be between \$21,000,000,000 and \$23,000,000,000, or more than two times as large as in 1941.

SEVENTH ANNIVERSARY DANCE

The Slovene Center Social Club invites both the young and old folks to attend its Seventh Anniversary Dance on Saturday evening, April 24th, 1943.

This affair will take place at the Masonic Temple, 2300 South Millard Avenue, Chicago, Ill.

The dance music will be furnished by the well known Omerza-Gradišek Orchestra.

Tickets are now on sale and the admission price is only 35c.

Eleanor Said It--Partly

We take this opportunity of going along with the remarkable woman who is our President's wife—as far as she goes.

Speaking to a joint gathering of AFL-CIO women's committees in New York City, Mrs. Roosevelt gave forth with this truly brilliant gem: "You can't have peace without justice."

We wish everybody who prefers peace to war—and that means every body who deserves to be outside of a nuts factory—would learn that simple sentence and always remember it.

If they'd think long enough about it they'd see the implication that the reason we have war right now is that we have been tolerating injustices. And from there on they'd come to the conclusion that perhaps, after all, the private-profit economy has not really given us the best of all possible worlds.

However, as we intimated at the beginning of this piece, we don't think our first lady went far enough. What we missed as we read was a definition of what constitutes justice; a brief but succinct description of the foundation upon which a just world can rest.

We can't supply a list of all that justice requires in a brief article. Perhaps nothing short of the Golden Rule in action can measure up to full justice. But we do insist that, basic to justice is the elimination of the profit system. And by that we mean a social and economic arrangement by which no man is permitted to profit from ownership. That is something Socialists have been saying for a long time. And even that will prove to be inadequate if power, other than the power that comes from ownership comes to be used as a means whereby the crafty and strong place burdens upon the shoulders of the gullible and weak.—Reading Labor Advocate.

THE RUSSIAN "SECRET WEAPON"

The people of Leningrad and their Red Army have lifted the seventeen months long siege of Leningrad. Soviet forces have surrounded and entrapped vast Nazi forces before Stalingrad. On seven major fronts the Red Army is winning victories that all the world save the fascists must admire and applaud. Despite mud, snow, ice and bitter weather great victories are being won by Soviet troops.

How do they win such victories? Appenders and defeatists, those who attempt to sow mistrust among the United Nations, "experts" who have been consistently wrong about the Soviet Union and its army try to explain away their past lies and blunders by ascribing an element of the marvelous to Red Army success, as if no reasonable being could have expected them.

The Russian victories are truly heroic and admirable. They are not cause for gaping astonishment. Our American soldiers could do just as well. They have proved it wherever they have been led against the enemy.

These "astounding" Russians have discovered that if you point a gun at a Nazi and pull the trigger, you will draw blood; that if the gun is pointed accurately, the Nazi will fall dead. They have made the further great discovery that the way to win victories in an anti-fascist war is to kill fascists. Combining those principles and putting them into practice wins victories. It is not a matter for great surprise, it is rather a matter for imitation.—U. E. News.

UNCLE SAM INSURES PUBLISHER'S PROFIT

The International Revenue Bureau decides that corporations, even when they devote all their energies to government work and have nothing to sell to the public, may conduct "advertising campaigns" and deduct the cost from their profits.

That sounds innocent enough, but as a matter of fact, it means that Uncle Sam is subsidizing newspapers and magazines and bolstering their profits at a time when the ordinary citizen is wondering how in the world he can accumulate enough cash to pay his income tax.

If General Motors, for example, spends \$1,000,000 for advertising and conducts that sum from its profits, the amount it pays the Treasury will be reduced by at least \$500,000. To that extent, the fortunate publishers will be pocketing funds which should be used to build airplanes and other weapons of war.—Labor.

Sugar Deal With Cuba

Administration officials are negotiating to buy Cuba's entire sugar crop this year, on condition that growers raise other products needed by the United States. Last year the government bought the entire crop of 4,500,000 tons, half of which is still in Cuba for lack of shipping.

The Foolish Man Seeks Happiness

in the distance; the wise grows it under his feet.—James Oppenheim.

For a Better Day U.S. WAR BONDS

Throughout Norway the "Jossings" know who will be shot next by the Nazi firing squads. They do not know why they will be shot but they know that names of all loyal Norwegians, or "Jossings," are contained in lists of future victims compiled by the Nazi terrorists and their quivering lackeys.

All of them know that the day of liberation is not for them. They know that quivering and his storm troopers will shoot every man and every woman on the list when the United Nations invade Norway.

Compare the deeds of these Norwegian patriots with your own war efforts and see if you can afford not to buy more War Bonds.

WSS 741A 17. S. Treasury Dept.

STALINGRAD

The word Stalingrad—the name of a great city, one important industrially and strategically—has acquired a new meaning after the great Russian victory, the overwhelming defeat which the Russians have inflicted upon the Germans within and around that city. The new meaning transcends in importance the military significance of the victory. The word Stalingrad will from now on, and for a lot of years to come, magnetically, irresistibly divert people's thoughts from things to men, from things of matter to things of the spirit.

That the city withstood 162 days of siege by an enormously overwhelming force and regained its freedom isn't the whole story. Leningrad has had a greater ordeal to withstand. Madrid, under the Spanish republicans, withstood for two years the assaults of the Franco fascists fighting with Hitler's and Mussolini's aid. The marvel of Stalingrad is in that it survived and returned blows and virtually annihilated the attackers even though it has itself been all but annihilated during the siege. It really was no siege. The Germans held a great deal of the city itself. They were in it. Battling, day-in, day-out was proceeding between block and block, house and house, often between one story and another within the same building.

The Russians won. The Germans were utterly destroyed. Arms did that. Manpower did that. But above, behind and around the contest of force, dynamite, ingenuity that each side brought to bear upon the situation, there was the battle between the man out to enslave and the man set upon remaining free. Germans carried slavery to the Russians. They were met by Russians determined to remain themselves. The outcome proves that when people know that their freedom is in the balance they will pay a price without limit to stay free.

Stalingrad will stand out as the symbol of the invincibility of the spirit of man.—The Advance.

Post-War Planning Is Blasted By The House

The House struck out at President Roosevelt in cutting out without a penny the National Resources Planning Board, which is headed by Frederic Delano, the President's uncle.

The board is engaged on post-war planning projects, most of them in cooperation with state governments. The Senate will be asked to override House action.